

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta ja eläintenpitokieltoverkisteristä sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin, jos eläinsuojelurikos olisi tehty erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä tai tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä ja eläinsuojelurikos olisi myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistusasteikko olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Lievää eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin säätämällä, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi samalla määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä.

Määräaikainen eläintenpitokielto tulisi määrätä vähintään yhdeksi vuodeksi. Pysyvän eläintenpitokiellon edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi rikoslaissa.

Eläintenpitokielto ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös eläimen omistamisen kieltämistä nykyisen eläimen pitämisen, hoitamisen ja sen hyvinvoinnista vastaamisen kiellon lisäksi, ellei tuomioistuin erityisistä syistä toisin määräisi. Eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta.

Myös eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus ehdotetaan tuomittavaksi syyttäjän vaatimuksesta. Jos muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty omistaa kokonaan tai osaksi menettämisseuraamuksen kohteena olevat eläimet, ja tuomioistuin varaa tälle ti-

laisuuden noutaa eläimet, tuomioissa tulisi asettaa noudolle määräaika.

Eläimen tuomitsemista valtiolle menetyksi koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei tuomioistuin määräisi täytäntöönpanoa lykkääntymään.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan eläinsuojelurikoksen tapaan myös törkeää eläinsuojelurikosta.

Laissa eläintenpitokieltoverkisteristä säädettäisiin Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä eläintenpitokieltoverkisteristä ja sen käyttötarkoituksesta, rekisterin tietosisällöstä, tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja tietojen poistamisesta rekisteristä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläintenpitokieltoverkisteriin talletetut tiedot olisivat salassa pidettäviä.

Eläinsuojelulakiin, sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin, koe-eläintoiminnasta annettuun lakiin, luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annettuun lakiin sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi uudistettavien rikoslain säännösten edellyttämät vähäiset tarkistukset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Eläintenpitokieltoverkisteristä annettu laki on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan vasta kuuden kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Eläinsuojelurikokset ja -rikkomukset	4
Eläintenpitokielto	5
Menettämisseuraamus	6
Maataloustuet ja eläinsuojelurikokset	7
2.2 Muut Pohjoismaat	8
Ruotsi	8
Norja	9
Tanska	9
2.3 Nykytilan arviointia	10
Eläinsuojelurikos	10
Lievä eläinsuojelurikos.....	10
Eläintenpitokielto	11
Menettämisseuraamus	12
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	13
Törkeä eläinsuojelurikos	13
Lievä eläinsuojelurikos.....	15
Eläintenpitokielto	15
Menettämisseuraamus	17
Eläintenpitokieltorekisteri	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	20
Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	20
Yritysvaiikutukset.....	21
Taloudelliset vaikutukset ja henkilöstövaikutukset	21
5 ASIAN VALMISTELU	22
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	24
1.1 Rikoslaki	24
17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan	24
1.2 Eläinsuojelulaki.....	32
1.3 Laki sakon täytäntöönpanosta	32
1.4 Laki eläinten kuljetuksesta	32
1.5 Laki koe-eläintoiminnasta	33
1.6 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista	33
1.7 Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista.....	33
1.8 Laki eläintenpitokieltorekisteristä.....	33
1.9 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.....	37
2 VOIMAANTULO.....	38

3	SÄÄTÄMISJÄRJESTYS JA SUHDE PERUSTUSLAKIIN	38
	LAKIEHDOTUKSET	42
	Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta.....	42
	Laki eläinsuojelulain muuttamisesta	44
	Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	45
	Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta	45
	Laki koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	46
	Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	46
	Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta	47
	Laki eläintenpitokieltorekisteristä	48
	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta ...	50
	LIITE	51
	RINNAKKAISTEKSTIT	51
	Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta.....	51
	Laki eläinsuojelulain muuttamisesta	55
	Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	57
	Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta	58
	Laki koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	59
	Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	60
	Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta	62
	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta ...	63

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Eläinsuojelulain (247/1996) tarkoituksena on suojata eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläimiä on lain 3 §:n mukaan kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kiellettyä. Säännöksiä eläinten suojelemiseksi niiden kuljetuksessa on annettu laissa eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005. Lakia koe-eläintoiminnasta (62/2006) sovelletaan selkärankaisilla eläimillä harjoitettavaan koe-eläintoimintaan.

Eläinsuojelurikoksia koskevat säännökset rikoslain (39/1889) 17 luvussa on uudistettu osana rikoslain kokonaisuudistusta vuonna 1998, mutta säännöksiin on tehty pieniä muutoksia tämän jälkeenkin, viimeksi lailla 1431/2006. Eläinsuojelurikokseen liittyviä menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä uudistettiin osana menettämisseuraamusten kokonaisuudistusta vuonna 2001.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Eläinsuojelurikokset ja -rikkomukset

Rikoslain 17 luku koskee rikoksia yleistä järjestystä vastaan. Luvun 14 §:ssä säädetään rangaistavaksi eläinsuojelurikos ja 15 §:ssä lievä eläinsuojelurikos.

Eläinsuojelurikokseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten 1) eläinsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen, 2) eläinten kuljetuksesta annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai 3) eläinten suojelusta kulje-

tuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen. Eläinsuojelurikoksesta on säädetty rangaistukseksi sakkoo tai kaksi vuotta vankeutta.

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laatu tai muut seikat, on kokonaisuutena arvioitua vähäinen, rikoksentehtyjä tuomitaan lievistä eläinsuojelurikoksesta sakkoon.

Rikoslain kokonaisuudistuksessa on usein eri rikoslain luvuissa säädetty rikoksesta kolme tekomuotoa: perustekomuoto, lievä tekomuoto ja törkeä tekomuoto. Eläinsuojelurikoksesta ei ole rikoslaissa säädetty törkeää tekomuotoa, kuten ei alkujaan muistakaan rikoslain 17 luvun rikoksista (HE 6/1997 vp). Myös eläinsuojelurikoksiin rinnasteisista luonnonvararikoksista on rikoslain 48 a luvussa säädetty tavanomaisen kolmiportaisuuden sijasta vain kaksi tekomuotoa eli perustekomuoto ja lievä tekomuoto.

Eläinsuojelurikoksesta on eläinsuojelulain 54 §:ssä säädetty rangaistukseksi sakkoo, jollei teko ole rikoslain nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Eläinsuojelurikoksesta rangaistavaksi voi pykälän 1 momentin nojalla tulla samoja tekoja kuin eläinsuojelurikoksena tai lievänä eläinsuojelurikoksena. Eläinsuojelurikkomus edellyttää tekijältään kuitenkin tahallisuutta tai huolimattomuutta. Erona rikoslain säännöksiin nähden on se, että eläinsuojelurikkomus kattaa myös tuottamukselliset teot. Eläinsuojelurikoksesta rangaistavaksi voi myös tulla rangaistavaksi pykälän 2 momentin nojalla sellaisia eläinsuojelulain vastaisia toimia, joilla ei ole suoranaista yhteyttä eläinten hyvinvointiin tai kohteluun. Mainitussa 2 momentissa säädetään rangaistavaksi myös eläintenpitokiellon rikkomisen tai toimiminen toisen välikätenä eläintenpitokiellon rikkomiseksi.

Eläinkuljetuksista annetun lain 39 §:ssä säädetään lisäksi rangaistavaksi eläinkuljetusrikkomus, josta on säädetty seuraamukseksi sakkoa. Koe-eläintoiminnasta annetun lain 37 §:ssä säädetään rangaistavaksi koe-eläintoiminnasta annetun lain rikkomisen.

Vuonna 2008 eläinsuojelurikoksesta tuomittiin 89 henkilöä, joista 75 tapauksessa tuomittiin sakkoja, yhdelle ehdotonta vankeutta, seitsemälle ehdollista vankeutta sekä kolmelle ehdollista vankeutta ja oheissakko. Kolme henkilöä jätettiin rangaistukseen tuomitsematta. Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli 40,5 päiväsakkoa. Ehdottoman vankeuden keskipituus oli 2 kuukautta ja ehdollisen 3,8 kuukautta.

Samana vuonna lievistä eläinsuojelurikoksesta tuomittiin 20 syytettyä, joille kaikille tuomittiin sakkoa. Puolessa tapauksista sakko määrättiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli 19,3 päiväsakkoa.

Eläinsuojelurikkomuksesta tuomittiin vuonna 2008 yhteensä 92 syytettyä, joista 59 tapauksessa sakko määrättiin rangaistusmääräysmenettelyssä ja 33 tapauksessa tuomioistuimessa. Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli 12,9.

Vuonna 2008 oikeushenkilölle määrättiin eläinsuojelurikoksesta 10 000 euron yhteisösakko. Edellisen kerran vuonna 2006 yhteisösakkoa tuomittiin 30 000 euroa.

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentissa. Henkilö, joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin nojalla tuomita menettämään oikeutensa pitää, hoitaa taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokiellon tuomitseminen henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinkuljetusrikkomuksesta, edellyttää lisäksi, että henkilöä voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Tällaiset rikkomus-tyyppiset teot eivät aina ole sellaisia, että henkilöä voitaisiin niiden vuoksi pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huoleh-

timaan eläimistä. Kaikkien eläinsuojelurikkomuksena tai eläinkuljetusrikkomuksena rangaistavien tekojen ja laiminlyöntien kohteena ei myöskään ole eläin. Kyse voi olla esimerkiksi eläinsuojelulaissa tai eläinten kuljetuksesta annetussa laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä, jolloin eläintenpitokiellon määräämiselle ei ole perusteita.

Eläintenpitokiellon tavoitteena on pyrkiä estämään uuden rikoksen tekeminen sekä suojella eläimiä ja turvata niiden hyvinvointi kieltämällä eläintenpito henkilöltä, joka on osoittautunut soveltumattomaksi tai kykenemättömäksi huolehtimaan eläimistä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla eli syyntakeettomalle henkilölle.

Eläintenpitokielto voi koskea tiettyjä eläinlajeja tai eläinten pitämistä yleensä.

Eläintenpitokiellon määrääminen on tuomioistuimen harkinnassa. Eläintenpitokielto voidaan määrätä määräaikaisena tai pysyväne. Tuomioistuin harkitsee kussakin yksittäistapauksessa, onko eläintenpitokielto syytä määrätä määräaikaisena vai pysyväne. Laissa tai lain esitöissä ei ole esitetty harkintakriteerejä sen suhteen, milloin kielto tulisi määrätä pysyväne.

Eläintenpitokielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta. Kun henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tuomioistuimen on eläinsuojelulain 55 §:n mukaan lähetettävä jäljennös päätöksestä Elintarviketurvallisuusvirastolle. Virasto toimittaa tiedot aluehallintovirastoille, Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen järjestyspoliisin toimintayksiköön ja maaseutuviraston maaseutuelinkeino-osastolle. Aluehallintovirastot jakavat tietoa paikallisille viranomaisille harkintansa mukaan. Voimassa olevista eläintenpitokielloista ei pidetä erillistä rekisteriä.

Eläintenpitokieltojen määrä on viimeisen viidentoista vuoden aikana tasaisesti lisääntynyt. Vuonna 2008 tuomittiin ennätysmäärä eläintenpitokieltoa eli 64, kun edellisenä vuonna 2007 kieltoja määrättiin 38. Pysyviä kieltoja määrättiin vuonna 2008 yhdeksän ja viiden vuoden pituisia tai sitä pidempiä kieltoja 20. 13 tapauksessa kiellon pituus oli 3 vuotta – 4 vuotta 11 kuukautta ja samoin

13 tapauksessa 2 vuotta—2 vuotta 11 kuukautta. Neljässä tapauksessa määrättiin 1 vuoden—1 vuoden 11 kuukauden kielto ja alle vuoden pituinen kielto määrättiin viidessä tapauksessa.

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikoksen johdosta määrättävää eläimeen kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa. Momentin mukaan valtiolle on tuomittava menetetyksi eläintenpitokiellossa tarkoitettut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää eläintenpitokieltoon määrättävä. Jos menettämisseuraamus kohdistuu myös eläimiin, jotka eivät olleet rikoksen kohteina ja tällaisten eläinten määrittelyä päätöksessä on mahdollista, tuomioistuimen tulee määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianomaiselle on varattava tilaisuus itse myydä tai muutoin luovuttaa tällaisten eläimet. Jos eläintenpitokieltoon määrättävä pitää toisen kokonaan tai osaksi omistamia eläimiä, tälle on ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava tilaisuus noutaa eläimet itselleen.

Edellä mainittu säännös säädettiin menettämisseuraamuksia koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Eläimeen kohdistuvaan menettämisseuraamukseen ei sovelleta rikoslain 10 luvun yleisiä menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä. Eläintenpitokieltoon liitetyn menettämisseuraamuksen tarkoituksena on eläimen suojeleminen ja eläintenpitokiellon tarkoituksen tehostaminen. Tästä syystä menettämisseuraamus voidaan kohdistaa myös muihin kuin rikoksen kohteena oleviin eläimiin. Tässä suhteessa se on muihin konfiskaatiotilanteisiin nähden poikkeuksellinen (HE 80/2000 vp, s. 37).

Eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus määrätään tuomioistuimessa viran puolesta. Menettely on poikkeuksellinen, koska rikoslain 10 luvun mukainen menettämisseuraamus määrätään aina syyttäjän vaatimuksesta.

Menetetyksi tuomitaan eläimet, joita kieltoon määrätty kieltoa määrättäessä pitää. Laista tai sen esitöistä ei selvästi ilmene, voi-

daanko menetetyksi julistaa myös toisen omistamia eläimiä, joita tuomittu tällöin pitää. Rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa kuitenkin säädetään, että omistajalle olisi ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava mahdollisuus hakea eläimet itselleen. Lain esitöiden (HE 80/2000 vp) mukaan omistaja ei välttämättä ole halukas otamaan eläimiä itselleen, minkä vuoksi ei pidetty perusteltuna säätää lakiin velvollisuutta toimittaa niitä hänelle. Riittävänä pidettiin sitä, että ulkopuolisella omistajalla on mahdollisuus hakea eläimet itselleen. Menettämisseuraamuksen kohteena voi siis olla myös toisen omistamat eläimet.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 54 §:n 2 momentissa. Näissä tilanteissa kiellon rikkomisesta tai sen kiertämisen avustamisesta tuomitaan eläinsuojelurikkomuksena. Tällöin määrätään menetettäväksi kieltoa rikkoneen pitämät eläimet, joita eläintenpitokielto koskee. Säännöksessä viitataan rikoslain 10 luvun 5 §:n 1 momenttiin, eli eläimet tuomitaan menetetyksi rikosesineinä, joiden hallussapito on rangaistavaa. Eläinten menettämiseen ei sovelleta rikoslain 10 luvun 6 §:ää rikoksen kohteena olevan omaisuuden menettämisen rajoituksista, joihin kuuluu kielto konfiskoida sivullisen omistamia esineitä. Menetetyksi on tuomittava siten kieltoa rikkoneen hallussa pitämät eläimet siitä riippumatta, kenen omistuksessa ne ovat. Lain esitöiden mukaan sen ottaminen huomioon, kuka eläimet omistaa, olisi omiaan lisäämään näennäisiä omistusoikeuden siirtoja. Perusteluissa todetaan, että konfiskaatio voi kohdistua myös sivulliseen, joka on hyvässä uskossa antanut eläimet eläintenpitokiellossa olevan pidettäväksi. Tällaisia tilanteita pidettiin kuitenkin harvinaisia, koska eläintenpitokieltoon johtaneet laiminlyönnit tulevat yleensä sivullisten tietoon (HE 80/2000 vp, s. 46).

Rikoslain nojalla menetetyksi tuomittavien, eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläinten arvon menettäminen ei ole mahdollista. Sen sijaan eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän eläinten menettämisseuraamuksen yhteydessä on mahdollista eläinten arvon menettäminen, jos eläin on kätetty, hävitetty tai sitä ei muutoin tavoiteta.

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002, jäljempänä täytäntöönpanolaki) 4 luvussa. Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa hakee oikeusrekisterikeskus omaisuuden sijaintipaikkakunnan kihlakunnan poliisilaitokselta, joka pannaee menettämisseuraamuksen täytäntöön (41 §). Menettämisseuraamus pannaan täytäntöön ottamalla omaisuus valtion käyttöön, myymällä tai hävittämällä se (38 §).

Menettämisseuraamus on pääsäännön mukaan pantavissa täytäntöön vasta, kun sitä koskeva tuomio on tullut lainvoimaiseksi. Täytäntöönpanolain 39 §:ssä säädetään kuitenkin kiireellisistä toimenpiteistä, joita voidaan soveltaa, vaikka menettämisseuraamusta koskeva ratkaisu ei ole täytäntöönpanokelpoinen. Jos menetetyksi tuomittu omaisuus on helposti pilaantuvaa, arvoltaan nopeasti alenevaa tai huomattavia hoitokustannuksia aiheuttavaa tai jos muut vastaavat syyt edellyttävät kiireellisiä toimenpiteitä, voidaan lainvoimaa vailla oleva menettämisseuraamus panna täytäntöön. Omaisuus on tällöin lain 43 §:n nojalla arvioitava ennen täytäntöönpanoa, jos viranomaisen ja omaisuuden omistajan tai kolmannen henkilön kesken ei ole sovittu sen arvosta. Käytännössä kiireellisiä toimenpiteitä sovelletaan eläimiin tilanteissa, joissa eläinten hoitokustannukset muodostuisivat liian suuriksi. Näissä tilanteissa eläimet joko myydään tai lopetetaan.

Jos lainvoimaa vailla oleva menettämisseuraamusta koskeva tuomio on pantu täytäntöön täytäntöönpanolain 39 §:n nojalla, mutta menettämisseuraamusta koskeva vaatimus sittemmin hylätään, vahinkoa kärsineellä on oikeus saada omaisuudesta korvaus saman lain 45 §:n nojalla. Korvauksen tuomitseminen edellyttää, ettei omaisuuden palauttaminen ole täytäntöönpanotoimen suorittamisen (esimerkiksi eläin lopetettu) tai muun syyn vuoksi mahdollista. Oikeusrekisterikeskus suorittaa korvauksen asianomaisen hakemuksesta. Korvauspäätökseen tyytymätön voi nostaa kanteen käräjäoikeudessa.

Maataloustuet ja eläinsuojelurikokset

Luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäris-

tön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006) säädetään maatalouden osarahoitteisista tuista eli muun muassa eläinten hyvinvoinnin tuesta. Lain 18 §:n 2 momentin mukaan eläinten hyvinvoinnin tuki samoin kuin alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin, jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu eläinsuojelurikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty eläintenpitokieltoon. Jos mainituista rikoksista tuomitut on samalla tuomittu eläintenpitokieltoon, tuki jätetään maksamatta eläintenpitokiellon päättymiseen saakka.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella on lain 19 §:n 1 momentin mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta sellaista hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat tukea koskevan asian käsittelemiseksi välttämättömiä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaan voidaan myöntää kotieläintalouden tukea eläinten lukumäärän, tuotantomäärän tai muulla vastaavalla perusteella. Lain 16 §:n 3 momentissa säädetään, että jos hakija tai hänen perheyrietyksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelurikoksesta tai -rikkomuksesta sekä samalla määrätty eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomaisen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrietyksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä teko vuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta.

Elintarviketurvallisuusvirasto toimittaa tiedot tuomioistuinten tuomitsemista eläintenpitokielloista Maaseutuvirastolle, joka toimittaa tiedot edelleen kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille.

2.2 Muut Pohjoismaat

Ruotsi

Ruotsin voimassa oleva eläinsuojelulaki (djurskyddslag) on vuodelta 1988. Lakia on muutettu useaan otteeseen sen voimaantulon jälkeen. Lakia sovelletaan kotieläinten ja laboratorieläinten hoitoon ja kohteluun sekä muihin vankeudessa pidettäviin eläimiin. Vuoden 2009 alusta alkaen kuntien vastuu paikallistason eläinsuojelusta siirrettiin valtiolle eli lääninhallituksille. Valtiollisella tasolla eläinsuojeluasioista vastaa maataloushallitukselle (Jordbruksverket).

Eläinsuojelulain eräiden säännösten tai lain nojalla annettujen säännösten tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tapahtuvasta rikkomisesta tai eläintenpitokiellon noudattamatta jättämisestä on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Mikäli rikkomus on tehty tahallisesti ja koskee velvoitetta, jolla on erityistä merkitystä eläinten hyvinvoinnin kannalta, rangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta eikä sakkorangaistus ole mahdollinen. Vähäisistä rikkomuksista ei määrätä rangaistusta. Mikäli teosta voidaan määrätä sama tai ankarampi rangaistus rikoslain säännöksen nojalla, eläinsuojelulain rangaistussäännöstä ei sovelleta. Vastaavat rangaistukset koskevat eläinsuojelulain täydentämien EU-säännösten mukaisten velvoitteiden, ehtojen ja kieltojen rikkomista.

Rikoslain 16 luvun 13 §:ssä on säädetty rangaistavaksi eläinrääkkäys. Eläinrääkkäystä on eläimen turha altistaminen kärsimykselle pahoinpitelyyn, liikarasituksen tai huolimattoman hoidon kautta tai muulla tavalla joko tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta. Rangaistukseksi eläinrääkkäyksestä säädetään sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lääninhallituksen tulee määrätä eläintenpitokiello, mikäli henkilö jättää noudattamatta toimivaltaisen viranomaisen päätöstä, joka on tärkeä eläinten hyvinvoinnin kannalta, laiminlyö vakavasti eläimen hallinnan tai hoidon, pahoinpitelee eläintä, on tuomittu rikoslain mukaisesta eläinrääkkäyksestä tai on toistuvasti tuomittu eläinsuojelulain rikkomisesta tai johon on toistuvasti kohdistettu vi-

ranomaisten päätöksiä, joiden tarkoitus on varmistaa eläinsuojelulain noudattaminen. Eläintenpitokiello voi kohdistua myös vain tiettyyn eläinlajiin. Eläintenpitokielloa ei määrätä, mikäli on ilmeistä, ettei rikkomus tule toistumaan. Mikäli kiellon kohteena oleva henkilö on eläimen omistaja, lääninhallitus voi määrätä hänet luopumaan eläimestä ja kieltää hankkimasta uudelleen eläimiä tai tietyn eläinlajin yksilöitä.

Mikäli eläinsuojelurikos on tapahtunut elinkeinotoiminnassa ja siitä on määrätty ankarampi rangaistus kuin rahasakkoa, myös oikeushenkilölle voidaan tuomita rikoslain 36 luvun 7 §:n perusteella vähintään 5 000 ja enintään 10 miljoona kruunua yhteisösakkoja. Edellytyksenä yhteisösakkojen määräämiselle on, että elinkeinonharjoittaja ei ole toiminut kuten olisi ollut kohtuudella edellytettävissä rikkomuksen estämiseksi, ja tekijänä on ollut johtavassa asemassa toimiva henkilö (toimivaltainen edustamaan elinkeinonharjoittajaa ja tekemään päätöksiä elinkeinonharjoittajan puolesta) tai henkilö, jolla on ollut erityinen vastuu toiminnan valvonnasta ja kontrollista. Yhteisösakon määrää päätettäessä huomioidaan erityisesti rikkomuksen aiheuttama vahinko tai vaara sekä rikkomuksen laajuus ja sen suhde elinkeinotoimintaan.

Ruotsissa on heinäkuun alusta 2009 tullut voimaan laki eläinsuojeluvalvontarekisteristä ((Lag om djurskyddskontrollregister, 2009:619). Valtakunnallista rekisteriä ylläpitää maataloushallitus. Rekisterissä voidaan käsitellä eläinsuojeluun liittyviä tietoja, joita käytetään maataloushallituksen ja lääninhallitusten suunnittelussa, hallinnossa, seurannassa ja valvonnassa sekä EU:n maatalouden tukiin liittyvässä päätöksenteossa ja valvonnassa. Lain esitöiden (Reg.Prop 2008/09:143) mukaan rekisteriin rekisteröidään yhteensä 100 000 valvottavan tiedot (nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot) sekä tietoja valvottavan toiminnan laadusta, sen kohteena olevista eläinlajeista, valvontakäynneistä ja valvontatoimenpiteistä. Rekisteri sisältää tiedon eläintenpitokiellosta, mutta ei sen syistä tai olosuhteista, jotka ovat siihen johtaneet. Tarkemmat määräykset rekisterin sisältämisestä henkilötiedoista annetaan alemman tasoisella säännöksellä. Rekisterissä olevia tietoja poistetaan, kun ne eivät enää

ole tarpeellisia siihen tarkoitukseen, johon niitä lain mukaan on voitu kerätä. Lääninhalituksilla on suora käyttöyhteys rekisteriin. Muiden viranomaisten tiedonsaannista voidaan säätää alemman asteisella säännöksellä. Laki täydentää henkilötietolain (personuppgiftslagen) säännöksiä.

Norja

Norjassa on tullut uusi eläinsuojelulaki (lov om dyrevelferd) voimaan vuoden 2010 alusta lukien. Edellinen laki (Lov om dyrevern) oli vuodelta 1974. Eläinsuojelun valvontaviranomainen on elintarvikevirasto.

Eläinsuojelulain säännöksen tai sen nojalla annetun säännön rikkomisesta tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta voidaan tuomita sakkoja tai vankeutta enintään yksi vuosi. Mikäli rikos on törkeä, rangaistus on sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Teon törkeyttä arvioitaessa on erityisesti otettava huomioon teon laajuus ja vaikutukset sekä syyllisyyden aste.

Henkilölle, joka merkittävässä määrin, törkeästi tai useaan kertaan rikkoo lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä voidaan antaa kielto harjoittaa lain tarkoittamia toimintoja. Kiellon määrää elintarvikevirasto tai rikosasian käsittelyn yhteydessä tuomioistuimien. Kielto voi molemmissa tapauksissa koskea kaiken eläinsuojelulaissa säädetyn toiminnan harjoittamista tai se voidaan rajata koskemaan vain joitakin näistä toiminnoista. Kielto voitaisiin antaa yleisenä tai rajoittaa koskemaan vain joitain eläinlajeja.

Viranomaisille säädetään myös laissa valtuus perustaa uusi tietorekisteri tai hyödyntää olemassa olevia rekistereitä lain tarkoituksen täyttämiseksi tai kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden noudattamiseksi. Kyseinen rekisteri ei kuitenkaan voisi sisältää ilman henkilön suostumusta henkilötietojen käsittelystä annetun lain arkaluonteiseksi määrittelemää tietoa. Rekisteriin liittyen voidaan antaa myöhemmin tarkempia määräyksiä. Lain esitöiden mukaan rekisteri voitaisiin muodostaa henkilöistä, joille on annettu eläintenpitokielto taikka jotka ovat muutoin vakavasti rikkooneet eläinsuojelulakia vastaan, jotta nämä eivät voisi esimerkiksi paikkakuntaa vaihta-

malla kiertää asetettua kieltoa tai välttää viranomaisvalvontaa.

Mikäli rangaistavan teon tehnyt on toiminut oikeushenkilön nimissä, sakkorangaistus voidaan kohdistaa oikeushenkilöön rikoslain 27 §:n perusteella. Tämä on mahdollista vain, jos yksittäistä henkilöä ei voitaisi tuomita kyseisestä teosta. Tämän lisäksi yritys voi menettää oikeuden harjoittaa liiketoimintaa tai kyseistä oikeutta voidaan rajoittaa. Yhteisösakkoa mitattaessa otetaan huomioon muun muassa rangaistuksen ehkäisevä vaikutus, rikoksen törkeys, olisiko oikeushenkilö voinut omilla toimillaan estää rikoksen tapahtumisen, onko oikeushenkilö hyötynyt tai voiko se hyötyä rikoksesta ja rikoksen muut seuraukset (muun muassa yksityishenkilön saama rangaistus).

Tanska

Tanskan eläinsuojelulaki (Dyreværnsloven) on vuodelta 1991. Vastuu eläinsuojelusäännösten valvonnasta on elintarvike-, maatalous- ja kalatalousministeriön (ministern for fødevarer, landbrug og fiskeri) alaisella elintarvikevirastolla (Fødevarestyrelsen).

Rangaistus eläimen asiattomasta kohtelusta liikarasituksen tai laiminlyönnin kautta tai muulla tavalla on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Mikäli kovempi rangaistus lain säännöksen rikkomisesta tai lupamenettelyn noudattamatta jättämisestä ei ole tarpeen, rangaistus on sakkoa tai neljä kuukautta vankeutta. Rangaistuksen mittaamisessa otetaan huomioon, onko kyseessä asiaton tai törkeällä tavalla asiaton eläimen kohtelu. Mikäli teon olosuhteissa on pahoinpitelyn piirteitä, rangaistus on vankeutta enintään vuosi, ja uusintatapauksessa enintään kaksi vuotta.

Eläinsuojelulain tai Euroopan yhteisön asetusten vastaisia tekoja arvioitaessa pidetään raskauttavana seikkana sitä, jos rikos/rikkomus on tehty osana ammattia mukaan lukien eläinkuljetusten harjoittaminen. Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty tuomitaan menetetyksi rikoslain menettämisseuraamuksia koskevien säännösten mukaisesti.

Eläimen pahoinpitelyyn tai eläimen törkeällä tavalla asiattomaan kohteluun syylliseksi todettu voidaan tuomioistuimessa tuomita

toistaiseksi tai määräajaksi eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan myös määrätä henkilölle, joka syyllistyy uudestaan eläimen asiattomaan kohteluun. Eläintenpitokielto käsittää oikeuden omistaa, käyttää, hoitaa tai teurastaa tai ylipäänsä olla tekemisissä eläinten kanssa ja kielto voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä eläinlajeja. Jos henkilö on tuomittu yli kahden vuoden eläintenpitokieltoon, hänellä on oikeus saada asia tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi. Oikeus pitää eläimiä voidaan palauttaa, jos siihen on erityisiä syitä. Jos henkilö on jo aikaisemmin tuomittu eläintenpitokieltoon, oikeus voidaan palauttaa vain poikkeuksellisesti ja aikaisintaan, kun eläintenpitokiellon antamisesta on kulunut viisi vuotta. Eläintenpitokiellon rikkomisesta rangaistaan sakolla tai enintään kuuden kuukauden vankeudella.

Eläinsuojelulaki mahdollistaa myös oikeushenkilön tuomitsemisen sakkoihin rikoslain 25 §:n nojalla.

2.3 Nykytilan arviointia

Eläinsuojelurikos

Eläinsuojelurikokset voivat olla tekotavaltaan, raakuudeltaan ja rikoksen kohteena olevien eläinten lukumäärän suhteen hyvin erilaisia. Eläinsuojelurikoksissa ja -rikkomuksissa annetuissa tuomioissa käytetään kuitenkin laissa säädettyjä rangaistuslajeja ja -asteikkoja varsin rajoitetusti. Porrastus eläinsuojelurikokseen, lievään eläinsuojelurikokseen ja eläinsuojelurikkomukseen näkyy näistä rikoksista oikeuskäytännössä tuomittujen päiväsakkojen keskimääräisissä lukumäärissä. Sen sijaan eläinsuojelurikoksen rangaistusasteikon sisällä hajonta on vähäisempää. Vaikka eläinsuojelurikoksena tulee nykyisin arviotavaksi rikoslajin vakavimmat tapaukset, siitä tuomitaan valtaosassa tapauksia sakkoon. Vankeutta tuomitaan korkeintaan kymmenelle tuomitulle vuodessa ja vankeus määrätään yleensä ehdollisena. Ehdotonta vankeutta tuomitaan noin yhdessä tapauksessa vuosittain. Vankeusrangaistukset ovat keskimäärin muutaman kuukauden pituisia (vuoden 2008 tilastoista tarkemmin jaksossa 2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö). Eläinsuojelurikoksesta tuomituissa rangais-

tuksissa tulisi siten säädetty rangaistusasteikko ja -lajit olla laajemmin käytössä tuomittavana olevien tekojen törkeysasteen mukaan.

Käräjäoikeuksien käsiteltäväksi tulee suhteellisen harvoin eläinsuojelurikoksia. Käräjäoikeudelle ei tapausten harvalukuisuuden vuoksi kerry tietämystä ja asiantuntemusta eläinsuojelurikoksista. Tämän vuoksi eri teko- ja -muotojen suhteuttaminen toisiinsa rangaistusta määrättäessä on vaikeaa. Esimerkiksi rikoksen kohteena olleille eläimille aiheutetun kärsimyksen laatu ja määrä on yksi keskeinen tekijä eläinsuojelurikoksen ja lievän eläinsuojelurikoksen rikostunnusmerkistöjen soveltamista. Sitä koskeva asiantuntijalausuntoihin perustuva näyttö on oikeudenkäynnissä keskeisellä sijalla, jotta käräjäoikeus kykenisi suhteuttamaan sen käsiteltäväksi tulevat suhteellisen harvalukuiset teot törkeysasteeltaan toisiinsa samoin kuin mittaamaan niistä oikeasuhteisen rangaistuksen.

Eläinsuojelurikoksen perustekomuodosta säädetty enimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta mahdollistaisi jo nykyään huomattavasti ankarampien rangaistusten tuomitsemisen eläinten huonosta kohtelusta kuin mitä oikeuskäytännössä nykyään määrätään. Oikeuskäytännön ohjaaminen niin, että nykyistä rangaistusasteikkoa käytettäisiin koko sen laajuudessa on kuitenkin vaikeaa. Lainsäätäjä voi ohjata tuomioistuinten toimintaa rangaistusten mittaamisessa porrastamalla eri teko- ja -tapoja törkeysportaisiin sekä säätämällä törkeistä teoista vähimmäisrangaistuksia.

Rikoslaisissa on useissa rikoslajeissa käytetty kolmiportaista tekoporrastusta, jossa törkeydeltään eri tekotavoista on säädetty eri rangaistusasteikot. Eläinsuojelurikoksesta ei ole rikoslaisissa nykyisin säädetty törkeää tekomuotoa eikä törkeille teoille ole siten säädetty myöskään vähimmäisrangaistusta.

Lievä eläinsuojelurikos

Lievää eläinsuojelurikossäännöstä sovelletaan oikeuskäytännössä harvoin, vain noin 20 tapauksessa vuosittain.

Lievää eläinsuojelurikosta koskevassa säännöksessä jätetään nykyisin auki se, mikä laatuinen voi olla eläimelle aiheutettu kärsimys, kipu tai tuska. Lain esitöiden mukaan

kärsimys, kipu tai tuska voi olla esimerkiksi lyhytaikaista, luonteeltaan vähäistä tai sen tarpeettomuus ei ole ilmeistä (HE 6/1997 vp, s. 136/II). Lievässä eläinsuojelurikoksessa teon vähäisyyden ja eläimelle aiheutetun kivun, tuskan ja kärsimyksen arviointi on vaikeaa. Säännöksen soveltamista saattaa käytännössä myös vaikeuttaa sen sanamuodon avoimuus ja monitulkintaisuus. Samat syyt voivat olla syynä siihen, että säännöstä ei ole sovellettu yhdenmukaisesti.

Eläintenpitokielto

Rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan eläintenpitokielto tarkoittaa, että henkilö menettää oikeuden pitää tai hoitaa eläimiä tai oikeuden muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Säännöksessä ei ole mainintaa eläimen omistamisesta.

Se, että eläintenpitokieltoon määrätty voi edelleen omistaa eläimiä, ei ole kiellon valvonnan kannalta täysin ongelmatonta. Eläintenpitokieltoon tuomitulta on kielletty tuomioistuimen päätöksellä rikoslaissa mainitut toiminnot, mutta samaan aikaan tuomitun siviilioikeudellista määräysvaltaa omistamaansa eläimeen ei ole rajoitettu. Epäselvää on siten, voiko eläintenpitokieltoon tuomittu eläimen omistajana päättää esimerkiksi muualle sijoittamiensa eläinten jalostuskäytöstä. Tämä mahdollistaa käytännössä esimerkiksi pentutehtailun tai sen jatkamisen kiellosta huolimatta. Myös syntyvät pennut tulevat kieltoon määrätyn omistukseen. Eläintenpitokieltoon tuomittu voi myös omistaa kokonaan tai osuuden esimerkiksi ravihevosesta, joka on sijoitettuna muualle. Vaikka kiellossa oleva omistaja ei vastaisi esimerkiksi valmennuksessa olevan hevosen päivittäisestä hyvinvoinnista, omistajana hän valitsee eläimen valmennuspaikan, eli käytännössä hevosen valmennuksen tason ja metodin. Avoin kysymys on, missä määrin eläintenpitokiellossa oleva omistaja voi nykyisin päättää esimerkiksi valmennettavan hevosen kilpailukalenterista yksin tai yhdessä valmentajan kanssa. Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa omistaja päättää asioista, joilla on vaikutusta eläimen hyvinvointiin.

Eläintenpitokieltoon tuomittu voi myös nykyisin kiellon voimassa ollessa hankkia

omistukseensa kokonaan tai osittain uusia eläimiä, kunhan ei pidä niitä tai vastaa niiden hyvinvoinnista lain mainitseamalla tavalla. Sitä on mahdollista, että myös rikoksen kohteena olleet eläimet, joiden omistuksesta tuomittu on jo kertaalleen luopunut, palautuvat jonkin ajan kuluttua kieltoon määrätyn omistukseen. Kiellon valvonta muodostuu näistä syistä käytännössä varsin vaikeaksi.

Eläintenpitokiellon ja omistajuuden rajan epäselvyys on ongelmallinen myös eläintenpitokieltoon tuomitun kannalta. Hänen samoin kuin tahon, jonne hänen omistamansa eläimet sijoitetaan, tulisi voida tietää, mistä kieltoon tuomittu saa eläimen suhteen päättää ja mistä ei. Eläintenpitokiellon rikkominen samoin kuin toisen välikätenä toimiminen eläintenpitokiellon kiertämiseksi on eläinsuojelurikkomuksena rangaistavaa. Kieltoon tuomitun ja myös ulkopuolisten kannalta lainsäädännökset eivät siten ole nykyisin riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä.

Määräaikaisen eläintenpitokiellon kesto on nykyisin tuomioistuimen vapaasti harkittavissa. Alle yhden vuoden kieltoja tuomitaan oikeuskäytännössä varsin harvoin, noin 1—5 tapauksessa vuosittain. Tästä huolimatta yhtä vuotta lyhyempi kielto on turvaamistoimenpiteenä varsin tehoton ja myös täytäntöpanon kannalta ongelmallinen.

Pysyvän eläintenpitokiellon määräämisen edellytyksiä ei säädetä nykyisin laissa, vaan sen määrääminen jätetään tuomioistuimen harkintaan. Pysyvän eli tuomitun koko loppuelämän kestävän eläintenpitokiellon määrääminen on hyvin ankara seuraamus, etenkin, jos se määrätään kaikkia eläinlajeja koskevana. Se, että pysyvän kiellon edellytyksistä ei säädetä tarkemmin laissa, on laillisuusperiaatteen ja säännösten yhdenmukaisen soveltamisen kannalta ongelmallista.

Eläintenpitokielto tuomitaan nykyisin tuomioistuimessa viran puolesta ilman, että syyttäjä on sitä vaatinut. Vastaajan oikeus turva ja asian perusteellinen selvittäminen kuitenkin edellyttäisivät, että kaikki syytetyyn kohdistuvat vaatimukset tulisivat esiin oikeusprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa haastehakemuksessa. Tällöin vastaajalla on tilaisuus lausua vaatimuksesta, ja muutoinkin puolustautua vaatimusta vastaan. Eläintenpitokiellon määrääminen syyttäjän

esittämästä vaatimuksesta myös varmistaisi sen, että kiellon edellytykset ja taustat tulevat syyttäjän taholta selvitettyiksi, mikä tehostaisi oikeusprosessia.

Eläinsuojeluviranomaiset valvovat eläintenpitokieltojen noudattamista kukin omalla toimialueellaan. Kun viranomainen saa tiedon epäilystä eläimen hoidon laiminlyönnistä, viranomaisen tulisi voida saada nopeasti ja vaivatta ajantasainen tieto voimassa olevista eläintenpitokielloista ennen tarkastuskäynnin tekemistä. Jos tuomittu muuttaa asuinpaikkakuntaa, uuden paikkakunnan eläinsuojeluviranomaisille ei automaattisesti välity tietoa kieltoon määrätystä kiellon valvontaa varten. Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä saatetaan joutua tekemään myös viikonloppuina, pyhinä tai muutoin virka-ajan ulkopuolella. Elintarviketurvallisuusvirastoon nykyisin kerätyt tiedot voimassa olevista kielloista eivät ole kaikkina näinä aikoina valvontaviranomaisen käytettävissä tai sen kautta paikallisille viranomaisille jaetut tiedot ovat muutoin hankalasti saatavissa taipuutteellisia.

Yhteiskunnan kannalta ei ole hyväksyttävää, että kiellon noudattamista ei voida kaikissa tilanteissa riittävän tehokkaasti valvoa. Eläintenpitokieltojen noudattamisen valvonta on tärkeää eläinsuojelun toimivuuden ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Tuomioistuimen rikoksen johdosta määräämän kiellon valvonta on myös osa rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuutta. Kiellon rikkominen on rangaistavaa, mutta kiinnijäämisriski teosta on nykyisin varsin alhainen ja sattumanvarainen.

Viljelijätukia, maatalouden rakennetukia ja maaseudun hanke- ja yritystukia ei makseta eläinsuojelurikokseen syyllistyneelle eläintenpitokiellon aikana. Eläinsuojelurikokseen syyllistyminen on lisäksi tukien takaisinperinnän peruste. Maataloustukien eläinten hyvinvointiin liittyvien ehtojen valvonta kohdistuu ensisijaisesti taloudellisten tukien väärinkäytön estämiseen, mutta välillisesti tukien ehtojen valvonnalla on käytännössä huomattavaa merkitystä myös eläinsuojelun kannalta. Paikalliset maaseutuelinkeinoviranomaiset saavat Maaseutuviraston kautta tiedot tuomituista eläintenpitokielloista, mutta valtakunnallisen rekisterin puuttuessa kiel-

lossa olevien seuranta ei näissäkään tapauksissa ole kattavaa ja aukotonta.

Eläintenpitokieltojen sekä maataloustukien ehtojen noudattamisen valvonta käytännön valvontatyössä edellyttäisi valvontaviranomaisten tiedonsaannin varmistamista hyödyntämällä automaattista tietojenkäsittelyä.

Menettämisseuraamus

Eläintenpitokielto tulee nykyisin voimaan, vaikka sitä koskevaan käräjäoikeuden päätökseen on haettu muutosta hovioikeudelta. Kiellon piiriin kuuluvia eläimiä koskeva tuomioistuimen tuomio menettämisseuraamuksesta voidaan sen sijaan panna täytäntöön pääsääntöisesti vasta, kun tuomio on tullut lainvoimaisesti ratkaistuksi muutoksenhakuasteessa. Täytäntöönpanolain 39 § antaa mahdollisuuden panna lainvoimaa vaila olevan eläimiin kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöön lähinnä vain, jos eläinten hoito on liian kallista tai jos muut vastaavat syyt edellyttävät kiireellisiä toimenpiteitä.

Käytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, kenellä on oikeus tai velvollisuus hoitaa eläimiä taikka antaa eläimiä koskevia määräyksiä ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Tästä seuraa, että eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet voivat usein olla eläintenpitokieltoon tuomitun hallussa muutoksenhakua koskevan oikeudenkäynnin ajan, joka voi kestää varsin pitkään.

Jos eläimiä ei tänä aikana hoideta asianmukaisesti, kyse on uudesta eläinsuojelurikoksesta, ja eläimet on mahdollista takavarikoida pakkokeinolain nojalla tai kohdistaa niihin eläinsuojelulain mukaisia kiireellisiä eläinsuojelutoimenpiteitä. Ei voida kuitenkaan lähtökohtaisesti pitää eläinsuojelullisesti hyväksyttävänä sitä, että eläimet jätetään eläinsuojelurikoksesta tuomitun haltuun muutoksenhakuvaiheen ajaksi ja mahdollistetaan niiden joutuminen uuden eläinsuojelurikoksen kohteeksi. Myöskään yleisen lainkuuliaisuuden ja seuraamusjärjestelmän uskottavuuden kannalta ei voida pitää hyväksyttävänä tilannetta, jossa kieltoon määrätty pitää kiellossa tarkoitettuja eläimiä. Eläintenpitokiellossa tarkoitettuja eläimiä koskeva menettämisseuraamus tulisi siten olla täytän-

töön pantavissa jo ennen sitä koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tuloa aivan kuten eläintenpitokieltoakin on muutoksenhausta huolimatta heti noudatettava.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa, jonka mukaan menettämisseuraamuksen määräämisen perustana on rikoslain 10 luvun 5 §:n säännös muun omaisuuden menettämisestä. Pykälän mukaan menetyksi on tuomittava rikoksen kohteena ollut omaisuus, jos sen hallussapito on rangaistavaa. Eläintenpitokiellon rikkominen ei kuitenkaan ole sellainen tavanomainen hallussapitokriminalisointi, jota on pidetty silmällä mainittua säännöstä muotoiltaessa. Säännös muun omaisuuden menettämisestä ei siten kovin hyvin sovellu perusteeksi tuomita menetyksi eläimiä, joita eläintenpitokieltoon määrätty pitää. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä eläimiin kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta olisi siten perusteltua säätää erikseen viittaamatta mainittuun rikoslain 10 luvun säännökseen. Lain soveltamisen helpottamiseksi säännöksen olisi myös perusteltua olla mahdollisimman yhdenmukainen muiden eläinten menettämistä koskevien säännösten kanssa.

Rikoslain 17 luvun säännösten mukaan menettämisseuraamus määrätään nykyisin tuomioistuimessa viran puolesta ilman, että syyttäjän on täytynyt vaatia sitä. Sen sijaan eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävä menettämisseuraamus tuomitaan eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentin mukaisesti syyttäjän vaatimuksesta. Myös rikoslain 10 luvun 9 §:n mukaan muita rikoksia koskeva menettämisseuraamus on määrättävä syyttäjän vaatimuksesta. Eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen määrääminen rikoslain 17 luvun säännösten mukaisesti tuomioistuimessa viran puolesta on siten lainsäädännössä ainoa laatuaan ja poikkeuksellinen. Lainsäädäntöä olisi sen soveltamisen helpottamiseksi perusteltua yhdenmukaistaa tässä suhteessa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Törkeä eläinsuojelurikos

Perustuslakivaliokunta (PeVM 25/1994 vp, PeVL 23/1997 vp) on asettanut rikosoikeuden käytölle yleisiä rajoitusedellytyksiä. Näitä periaatteita voidaan soveltaen käyttää harkittaessa myös jo ennestään rangaistavalle teolle säädettävän törkeän tekemuodon tarvetta ja sen perusteita. Yleisiä rajoitusperiaatteita ovat rikoksen laissa säätämisen vaatimus, hyväksyttävyyksivaatimus eli painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste rangaistavuudelle, perusoikeuksien ydinalueen koskemattomuusvaatimus, suhteellisuusvaatimus, oikeusturvavaatimus ja ihmisoikeuksien noudattamisen vaatimus.

Lakivaliokunta (LaVL 9/2004 vp, LaVM 8/2004 vp, LaVM 15/2005 vp, LaVM 2/2006 vp,) on puolestaan korostanut, että rikoslainsäädännölle tulee olla hyväksyttävä peruste, painava yhteiskunnallinen tarve, sen tulee ottaa huomioon jo olemassa oleva sääntely ja vaihtoehtoiset keinot. Lisäksi kriminalisoinnin tulee olla ennalta ehkäisevä sekä laillisuusperiaatteesta johtuen riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen.

Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä on myös yleisten kriminalisointiperiaatteiden mukaisesti katsottu, että rikosoikeutta tulee käyttää vain tärkeiksi katsottavien intressien suojaamiseksi. Rikoslaki on aina viimeinen keino (ultima ratio) verrattuna muihin yhteiskunnallisiin keinoihin. Rangaistavaksi säätämisestä saavutettavien etujen tulee myös aina olla haittoja suuremmat.

Eläinsuojelurikoksen törkeän tekemuodon tarvetta tulee siten tarkastella näiden yleisten rikosoikeudelliselle sääntelylle asetettävien vaatimusten valossa.

Rikosoikeudellisten rangaistusten ohella eläinsuojelulain vastaisesta toiminnasta voi aiheutua hallinnollisia seuraamuksia tai muita toimenpiteitä. Aluehallintovirasto voi eläinsuojelulain 43 §:n nojalla asettaa uhkasakon eläinsuojelulain nojalla annetun kiellon tai määräyksen tehosteeksi tai uhata teettää tekemättä jätetyn toimenpiteen laiminlyöjän kustannuksella. Aluehallintovirastolla on

samat oikeudet myös eläinten kuljetuksesta annetun lain 38 §:n ja koe-eläintoiminnasta annetun lain 37 §:n nojalla. Maataloustuotannossa eläinsuojelurikoksista annettu tuomio johtaa viljelijätukien, maatalouden rakennetukien ja maaseudun hanke- ja yritystukien takaisinperintään. Tukien takaisinperinnän tai keskeyttämisen perusteena on ensi sijaisesti taloudellisten tukien väärinkäyttö niitä koskevia ehtoja rikkomalla, ei niinkään eläinsuojelulliset intressit. Hallinnolliset seuraamukset voivat kuitenkin usein olla taloudellisesti merkittäviä ja ankarampia kuin rikosoikeudellinen sakko ja siten rikosten ennalta ehkäisyn kannalta varsin tehokkaita. Hallinnollisten seuraamusten aiheuttama sanktiokumulaatio voi myös lähtökohtaisesti olla peruste toimenpiteistä luopumiselle rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Vakavissa tai törkeäksi luokiteltavissa eläinsuojelulain vastaisissa teoissa hallinnolliset seuraamukset eivät kuitenkaan voi korvata tai olla vaihtoehdot rikosoikeudellisille rangaistuksille.

Törkeän tekemuodon säätämistä harkittaessa on säännöksen hyväksyttävyyden kannalta keskeistä löytää ne perusteet, joiden käsillä ollessa teko olisi säännöksen edellyttämän kokonaisarvostelun ohella perusteltua arvioida nykyistä perustekomuotoa moitittavamaksi.

Eläinsuojelurikossäännöksen soveltaminen edellyttää jo perustekomuodossaan eläimen julmaa kohtelua tai tarpeettoman kärsimyksen, kivun tai tuskan aiheuttamista. Eläinten kohtelussa on kuitenkin osoitettavissa ja eriteltävissä myös erityistä julmuutta osoittavia, usein mutta ei välttämättä aktiivista toimintaa edellyttäviä tekotapoja. Erityistä julmuutta voi osoittaa esimerkiksi tuotanto- tai lemmikkieläimen lopettaminen tai lopettamisen yrittäminen lainvastaisella tavalla, joka aiheuttaa eläimelle pitkittynyttä, suurta kärsimystä. Näissä tapauksissa on perusteltua ohjata oikeuskäytäntöä tuomitsemaan nykyistä ankarampia rangaistuksia säätämällä törkeän tekemuodon vähimmäisrangaistuksesta.

Nykyisissä säännöksissä ei myöskään riittävässä määrin tule huomioon otetuksi se, että eläinten hyötykäyttö nykyisessä maataloudessa on laajamittaista taloudellista toimintaa. Suuriin tuotantoyksikköihin, eläinten kuljetuksiin ja teurastamoihin liittyvät eläin-

suojelurikokset tulisi nähdä osana taloudellista rikollisuutta. Taloudellisessa toiminnassa eläinsuojelumääräysten järjestelmällinen kiertäminen ja laiminlyönti voi tuottaa merkittävää kilpailuetua muihin markkinoilla toimijoihin nähden. Yhteiskunnallisen tarpeen ja hyväksyttävyyden näkökulmasta törkeäksi rikokseksi on siten perusteltua säätää laajamittainen, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoitteleva eläintensuojelulainsäädännön vastainen toiminta taikka toiminta, jossa kyse on huomattavan suuresta määrästä eläimiä. Törkeän tekemuodon tavoitteena olisi tällöin ehkäistä ja korostaa moitittavuudeltaan taloudelliseen rikollisuuteen verrannollista tai muutoin laajamittaista toimintaa, joka kohdistuu eläimiin tai jonka välineinä eläimet ovat.

Törkeän tekemuodon säätämistä tulee kuitenkin tarkastella myös säännösten ennalta ehkäisevän vaikutuksen kannalta. Eläinsuojelurikoksia ei välttämättä tehdä siten suunnitelmallisesti ja laskelmoiden, että törkeästä teosta säädetyn rangaistuksen ankaruus toimisi pidäkkeenä teon tekemiseen. Lemmikkieläinten hoidon laiminlyönnissä voi olla kyse rikoksentekijän yleisen elämänhallinnan menettämisestä, josta kärsii hänen kaikki huollettavansa ja lähipiirinsä. Erityisen julmat yksittäiset teot saattavat puolestaan olla pikaistuksissa taikka mielenterveyden häiriössä tehtyjä, eikä näissä tilanteissa usein pystytä hahmottamaan teon mahdollisia rikosoikeudellisia seurauksia. Myös tuotantoeläimiin kohdistuvissa rikoksissa kyse voi olla yrittäjän jaksamiseen, työuupumukseen tai mielenterveyden järkkymiseen liittyvistä laiminlyöntitilanteista, joihin rangaistusuhalla ei ole suurta vaikutusta. Törkeän tekemuodon ja sen myötä nykyistä ankaramman rangaistuksen säätämisen ennalta ehkäisevät vaikutukset näissä tilanteissa olisivat siten varsin rajalliset.

Rangaistusuhalla voi sen sijaan olla jonkin asteista ennalta ehkäisevää vaikutusta suunnitelmallisessa eläinsuojelulain vastaisessa taloudellisessa toiminnassa. Suunnitelmallista taloudellisesta eläinsuojelulain vastaista toimintaa koskevia tapauksia on nykyisin ollut oikeuskäytännössä vain muutamia. Huomattavaa taloudellista hyötyä tuottaneet eläinsuojelurikokset ovat Suomessa hyvin

harvinaisia. Ei ole kuitenkaan poissuljettua, että tällaista toimintaa voisi tulevaisuudessa esiintyä esimerkiksi siten, että taloudellista tuotantoa käynnistetään maissa tai siirretään maihin, joissa eläinsuojelulainsäädännön valvonta olisi tehottomampaa kuin Suomessa. Myös eläinten kuljetus Euroopan yhteisön alueella tai kolmansiin maihin on kansainvälistä toimintaa, johon myös suomalainen yrittäjä voi osallistua.

Törkeän tekemuodon säätämiseksi voidaan esittää sekä sitä puoltavia että sitä vastaan puhuvia seikkoja. Vastaan puhuu se, että jo nykyisin säädetty rangaistusasteikko mahdollistaisi tarvittaessa nykyistä ankarampien rangaistusten tuomitsemisen. Ankaramman rangaistusuhun säätämällä on myös varsin rajoitetusti ennalta ehkäisevää vaikutusta eläinsuojelurikosten tekemiseen, etenkin jos kiinnijäämisriski on vähäinen. Eräiden erityisen törkeiden tekojen nykyistä selvempään eriyttämiseen lainsäädännössä niiden moitittavuuden korostamiseksi on kuitenkin oikeuskäytännön valossa tarvetta. Törkeän tekemuodon säätäminen olisi keino ohjata oikeuskäytäntöä arvioimaan tällaisia tekoja nykyistä moitittavimmiksi ja mittaamaan teoista niiden moitittavuuteen nähden oikeasuhteinen rangaistus.

Esityksessä ehdotetaan näistä syistä, että rikoslain 17 lukuun säädetään törkeää eläinsuojelurikosta koskeva uusi 14 a §. Eläinsuojelurikos voitaisiin arvioida törkeäksi, jos rikos tehdään erityisen ra'alla tai julmalla tavalla, tai rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä taikka rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä. Lisäksi edellytettäisiin rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttuun vakiintuneeseen tapaan, että rikosta on myös mainituissa tapauksissa pidettävä kokonaisuutena arvostellen perusmuotoa törkeämpänä. Jonkin säännöksessä mainitun seikan toteaminen ei siten yksinään olisi riittävä edellytys ankaramman rangaistusasteikon soveltamiselle, vaan aina edellytettäisiin myös teon törkeyden kokonaisarvostelua. Laissa mainitut edellytykset olisivat toisaalta tyhjentyviä, eli teko voitaisiin arvioida törkeäksi vain laissa säädetyissä tapauksissa. (HE 66/1988 vp, s. 19).

Eläinsuojelurikoksen perustekemuodosta on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai kaksi

vuotta vankeutta. Rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen rangaistusasteikkojen porrastuksen perusteella törkeän tekemuodon rangaistusasteikko on tällaisissa tapauksissa vakiintuneesti vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. Rikoslaisissa on myös muutamia törkeitä tekemuotoja, joista on säädetty kolme vuotta vankeutta (esim. RL 38:4 törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus) tai kaksi vuotta vankeutta (RL 38:8 a törkeä tietomurto, 24:2 törkeä kotirauhan rikkominen). Näissä tapauksissa jo teon perustekemuodosta on kuitenkin säädetty eläinsuojelurikoksen perustekemuotoa lievempi rangaistus, yleensä vuosi tai kuusi kuukautta vankeutta. Törkeän eläinsuojelurikoksen rangaistusasteikoksi ehdotetaan siten vakiintuneeseen tapaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljää vuotta vankeutta.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta voitaisiin tuomita edelleen vankeusrangaistus ehdollisena silloin, kun tuomittava vankeusrangaistus olisi enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lievä eläinsuojelurikos

Esityksessä ehdotetaan, että lievää eläinsuojelurikosta koskevaa rikoslain 17 luvun 15 §:ää täsmennettäisiin eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laadun osalta. Säännöksessä säädettäisiin, että aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä. Säännös edellyttäisi lisäksi nykyiseen tapaan myös vähäisyyden kokonaisarviota. Säännöksen kirjoitustapa vastaisi siten eräiden muiden rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyjen lievien tekojen rikostunnusmerkistöjä (RL 21:7 lievä pahoinpitely, 48:3 ympäristörikkomus). Säännöksen täsmentämisen tavoitteena on selkeyttää sen ja eläinsuojelurikoksen perustekemuodon soveltamisalaa ja siten yhdenmukaistaa niiden soveltamista oikeuskäytännössä.

Eläintenpitokielto

Esityksessä ehdotetaan eläintenpitokieltoa koskevia rikoslain 17 luvun 23 §:n säännöksiä muutettaviksi. Pääosa säännöksistä säilyisi asiallisesti ennallaan, mutta osaan säännöksistä ehdotetaan eräitä muutoksia.

Eläintenpitokieltoon määrätty voi nykyisin omistaa eläimiä, kunhan hän ei pidä niitä eikä käytännössä huolehti niiden hyvinvoinnista. Nykyistä sääntelyä voidaan nykytilan arviointia koskevassa jaksossa selostetulla tavalla pitää ongelmallisena. Nykytilanteen selkeyttämiseksi ja eläintenpitokiellon valvonnan tehostamiseksi esityksessä ehdotetaan eläintenpitokiellon ulottamista koskemaan eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläinten omistamista kiellon voimassa olon aikana.

Tuomioistuin voisi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Jos omistamisen kieltäminen johtaisi siten kohtuuttomaan lopputulokseen, tuomioistuimelle olisi mahdollisuus sallia edelleen tiettyjen eläinten omistaminen, kunhan kieltoon määrätty ei vastaisi niiden päivittäisestä hyvinvoinnista.

Ehdotettu poikkeusmahdollisuus mahdollistaisi sen, että kieltoon määrätty voisi edelleen omistaa esimerkiksi ulkomaille sijoitetun arvokkaan ravihevosen tai osuuden siitä taikka karjastaan siitosarvoltaan arvokkaita yksilöitä esimerkiksi tulevaa sukupolvenvaihdosta varten. Poikkeusmahdollisuus olisi kuitenkin rajoitettu koskemaan vain eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteena ja jotka kieltoon määrätty kieltoa annettaessa omistaa. Tuomioistuin ei voisi siten sallia uusien eläinten omistuksen hankkimista kiellon aikana. Käytännön syistä myös edellyttäisiin, että kiellon ulkopuolelle jätettävä eläin voidaan määrittellä päätöksessä.

Eläimen omistajana on mahdollista olla myös yhtiö tai yhtymä, jonka osakas eläintenpitokieltoon määrätty on. Eläinten omistussuhteet määräytyvät näissä tilanteissa yhtiöoikeudellisten tai muiden erityislakien säännösten pohjalta. Yhtiöllä tai yhtymällä saattaa olla myös muita toimintoja, jotka eivät liity eläintenpitoon, esimerkiksi viljanviljelyä, joten luonnollisen henkilön velvoittaminen luopumaan osakkuudesta eläintenpitokiellon vuoksi voisi olla kohtuutonta. Näissä tilanteissa on siten riittävää, ettei osakkaana oleva eläintenpitokieltoon määrät-

ty käytännössä pidä, hoida tai muutoin vastaa yhtiön omistamien eläinten hyvinvoinnista.

Eläintenpitokiellon kestosta ei nykyisin säädetä laissa. Hyvin lyhyitä kielloja ei myöskään käytännössä ole määrätty. Rajatapauksissa, joissa tuomari harkitsee kiellon tarpeellisuutta, pakollinen, laissa säädetty vähimmäiskesto voisi joissain tilanteissa mahdollisesti johtaa kiellon määräämättä jättämiseen. Alle yhden vuoden eläintenpitokiellot ovat kuitenkin käytännössä tehottomia ja täytäntöönpanon kannalta ongelmallisia. Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin eläintenpitokiellon vähimmäiskestoksi yksi vuosi. Tämä ei suuresti muuttaisi nykytilaa, mutta varmistaisi eläintenpitokielloille tietyn vähimmäiskeston.

Esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi määrättävä törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu samalla eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voisi kuitenkin tilanteissa, joissa siihen olisi erityisen painavia syitä, jättää kiellon määräämättä. Kiellon määrääminen olisi silti selkeä pääsääntö ja kiellon määräämättä jättämisen tulisi olla poikkeuksellista ja edellyttäisi, että tuomioistuin perustelisi poikkeuksellisen ratkaisunsa. Koska eläintenpitokielto on eläinten suojelemiseksi määrättävä turvaamistoimenpide, kiellon määräämättä jättämisen perustana olevien erityisten painavien syiden tulisi liittyä tilanteisiin, joissa kieltoa ei ole eläinten suojelemiseksi tarpeen määrätä. Kiellon tarpeellisuutta tulisi arvioida sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten turvaamisen että uusien rikosten ennalta ehkäisyn kannalta.

Esityksessä ehdotetaan, että pysyvän eläintenpitokiellon tuomitsemisen perusteista säädettäisiin rikoslain 17 luvun 23 §:ssä. Perusteiden kirjaaminen lakiin on tärkeää laillisuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja vastaajan oikeusturvan kannalta.

Pysyvä eläintenpitokielto on nykyisin mahdollista määrätä eläinsuojelurikoksen vakavuudesta riippumatta ja siten lähtökohteisesti myös esimerkiksi sakkoseuraamuksista eläinsuojelurikkomuksesta tuomitulle. Rikkomukseen syyllistyminen voi kuitenkin vain poikkeuksellisesti osoittaa tuomitun olevan pysyvästi kykenemätön vastaamaan eläinten hyvinvoinnista. Pysyvän kiellon ankaruus huomioon ottaen kiellon tuomitsemi-

sen mahdollisuus tulisi siten rajata koskemaan vain vakavia eläinsuojelurikoksia. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa rikoksentekijän henkilökohtaiset ominaisuudet kuten terveydentila tai korkeaan ikään liittyvä vanhuudenheikkous olisivat perusteena pysyväksi arvioidulle kyvyttömyydelle tai soveltumattomuudelle huolehtia eläimistä.

Pysyvän kiellon määrääminen olisi esityksen mukaan edelleen tuomioistuimen harkinnassa, mutta se olisi mahdollista määrätä vain laissa säädettyissä tapauksissa. Kaikissa tapauksissa lisäksi edellyttäisiin, että eläintenpitokieltoon määrättävä arvioidaan pysyvästi kykenemättömäksi tai soveltumattomaksi omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Esityksessä ehdotetaan, että eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta. Vastaajan oikeusturva ja asian perusteellinen selvittäminen edellyttävät, että vaatimus eläintenpitokieltoon tuomitsemisesta tulee esiin oikeusprosessin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällöin vastaajalla on tilaisuus lausua siitä ja muutoinkin puolustautua vaatimusta vastaan eikä eläintenpitokieltoon tuomitseminen tule hänelle yllätyksenä. Syyttäjän esittämä vaatimus myös varmistaa sen, että tuomioistuin ottaa kiellon määräämiseen tuomiossaan kantaa.

Menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellon johdosta määrättävää menettämisseuraamusta koskevat säännökset on nykyisin sijoitettu rikoslain 17 luvun seuraamuksia koskevaan 23 §:ään. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta säädetään eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa. Näistä asioista ehdotetaan jatkossa säädettäväksi rikoslain 17 luvun uudessa 23 a §:ssä, joka koskee eläinsuojelurikokseen liittyvää menettämisseuraamusta.

Esityksessä ehdotetaan vastaajan oikeusturvan ja asian perusteellisen selvittämisen vuoksi, että eläintenpitokiellossa tarkoitettuihin eläimiin liittyvä menettämisseuraamus määrättäisiin aina tuomioistuimessa syyttäjän vaatimuksesta. Eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen määrääminen ri-

koslain 17 luvun säännösten mukaisesti viran puolesta on nykyisin lainsäädännössä ainoa laatuaan ja poikkeuksellinen ratkaisu. Lainsäädäntöä on sen soveltamisen helpottamiseksi perustelua yhdenmukaistaa tässä suhteessa. Ratkaisulle, että eläimeen kohdistuva menettämisseuraamus määrättäisiin kaikissa tapauksissa syyttäjän vaatimuksesta voidaan myös vastaajan oikeusturvan näkökulmasta esittää samat perustelut, jotka edellä on esitetty eläintenpitokiellon määräämisestä syyttäjän vaatimuksesta. Menettämisseuraamuksen määrääminen syyttäjän vaatimuksesta edistäisi myös menettämisseuraamuksen kohteeksi tulevien eläinten nykyistä tarkempaa yksilöintiä, mikä osaltaan helpottaisi menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa.

Pykälässä säädettäisiin, että valtiolle olisi tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläimien, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Säännös vastaisi muutoin nykyistä sääntelyä, mutta menettämisseuraamuksen kohteena olisivat jatkossa myös kieltoon määrätyn omistamat eläimet, koska edellä esityksessä eläintenpitokielto laajennettaisiin koskemaan eläinten omistamista.

Pykälässä säädettäisiin myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olevien eläinten menettämisestä valtiolle. Tästä säädetään nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa viittaamalla rikoslain 10 luvun yleisiin menettämisseuraamussäännöksiin. Esityksessä lähtökohtana on, että eläinsuojelurikoksen tai rikkomuksen johdosta määrättävät menettämisseuraamukset yhdenmukaistettaisiin ja niistä säädettäisiin yksinomaan rikoslain 17 luvussa. Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävään menettämisseuraamukseen on nykyisin kuitenkin mahdollista soveltaa toissijaisesti arvon menettämistä koskevia säännöksiä. Tämä mahdollisuus ehdotetaan säilytettäväksi myös jatkossa, vaikka arvon menettäminen ei ole mahdollista muissa eläinsuojelurikokseen liittyvissä menettämisseuraamuksissa. Tilanteissa, joissa arvon menettäminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen, olisi mahdollista soveltaa rikoslain 10 luvun 10 §:ssä säädettyä kohtuullistamissäännöksiä.

Oikeustilaa ehdotetaan selvennettäväksi säätämällä, että eläimeen kohdistuva menet-

tämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Menetettäväksi tuomittaisiin siten nykyiseen tapaan sekä tuomitun omistamat että ulkopuolisen kokonaan tai osaksi omistamat eläimet, joita tuomittu päätöstä annettaessa pitää. Näin on nimenomaisesti säädetty jo nykyisin eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän menettämisseuraamuksen osalta. Käytännössä ulkopuolinen omistaja usein hakee jo oikeudenkäynnin kuluessa pois omistamansa eläimet etenkin, jos syytettyä epäillään vakavasta eläinsuojelurikoksesta. Ulkopuoliselle omistajalle voidaan tuomiossa nykyiseen tapaan varata tilaisuus eläinten noutoon ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että tuomioistuimien voisi varata tuomitulle mahdollisuuden itse myydä tai muutoin luovuttaa omistusoikeuden menetetyksi tuomittuihin omistamiinsa eläimiin ennen kuin menettämisseuraamus pannaan täytäntöön. Nykyisin tämä mahdollisuus koskee vain eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteena. Säännös on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja sovellettavaksi tilanteisiin, joissa eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen täytäntöönpano muualla tavoin voisi muodostua kohtuuttomaksi ja esimerkiksi vaarantaa muuhun kuin eläintenpitoon liittyvän maataloustoiminnan jatkamisen tilalla. Eläinten myyminen tai luovuttaminen tapahtuisi tuomitun toimesta ja lukuun.

Esityksessä ehdotetaan, että edellä mainituissa tapauksissa tuomioistuimen olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet olisi luovutettava taikka ulkopuolisen omistajan olisi ne noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi.

Esityksessä ehdotetaan nykytilan arviointia koskevassa jaksossa mainittujen epäkohtien korjaamiseksi, että eläinsuojelurikokseen liittyvä eläimeen kohdistuvaa menettämisseuraamusta koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuimien olisi edellä selostetulla tavalla varannut eläinten omistajalle tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai ulkopuoliselle tilaisuuden niiden noutamiseen, tai jos täytäntöönpano lykkäämisen on muuten erityisen

painavia syitä, tuomioistuimen voisi määrättävä täytäntöönpanoa lykättäväksi.

Eläintenpitokielto rekisteri

Eläintenpitokielto rekisterin perustaminen ja tietojen antaminen siitä valvontaviranomaisille on perusteltua sekä eläinsuojeluvannon tehostamiseksi että maataloustuotteen eläinten hyvinvointiin liittyvien ehtojen noudattamisen valvomiseksi.

Perustuslain (731/1999) 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietolaki (523/1999) on perustuslaissa tarkoitettu henkilötietojen suoja koskeva yleislaki. Sillä on pantu myös kansallisesti täytäntöön niin sanottu henkilötiedodirektiivi (yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY). Henkilötietojen käsittelyyn, josta ei ole erityissäännöksiä, sovelletaan henkilötietolaissa säädettyjä yleisiä periaatteita ja velvoitteita.

Henkilötietolain 11 §:n 3 kohdan mukaan rikoksesta määrättävä seuraamus on arkaluonteinen tieto. Tällaisten tietojen käsittely on kiellettyä muissa kuin lain 12 §:ssä säädettyissä tilanteissa. Eläintenpitokielto on rikoksen johdosta määrättävä seuraamus, joten sitä koskeva rekisteri sisältäisi lain tarkoittamia arkaluonteisia tietoja. Arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta säädettyistä poikkeusperusteista eläintenpitokielto rekisteriin sovellettavissa on säännös, jonka mukaan käsittelykielto ei estä tietojen käsittelyä, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä (12 § 1 momentti 5 kohta.) Eläintenpitokielto rekisteristä on siten säädettävä erikseen lailla.

Julkishallinnossa henkilötietojen suoja ei toteudu vain henkilötietolain, vaan myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) nojalla. Julkisuusperiaatteen (1 §) mukaan viranomaisten asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, jollei mainitussa laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kuitenkin siinä mainituin

poikkeuksin asiakirjat tai rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomituista, vangituista tai muutoin vapautensa menettäneistä henkilöistä, sekä rikosrekisteri, sakkorekisteri ja oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään talletetut tiedot.

Tiedonsaannista salassa pidettävistä tiedoista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännössä (PeVL 9/2004 vp, 45/2004 vp, 4/2005 vp, 37/2005 vp, 42/2005 vp) on katsottu, että lailla säädettäessä perustuslain 10 §:n henkilötietojen suojan kannalta tietojen saannin tulee olla välttämätöntä säädettyyn tarkoitukseen.

Esityksessä ehdotetaan, että eläintenpitokieltorekisteristä säädettäisiin erillinen laki. Lakiehdotuksen otettaisiin vain säännökset, jotka olisivat tarpeen asiakirjojen julkisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevien yleislakien säännösten sijasta tai lisäksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että eläintenpitokieltorekisteriin talletetut tiedot olisivat rikosrekisterin ja sakkorekisterin tapaan salassa pidettäviä, jollei erikseen toisin säädetä.

Ehdotetussa laissa eläintenpitokieltorekisteristä säädettäisiin eläintenpitokieltorekisteristä ja sen käyttötarkoituksesta, rekisterin ylläpitäjästä, rekisterin tietosisällöstä, tietojen luovuttamisesta rekisteristä ja tietojen poistamisesta rekisteristä.

Eläintenpitokieltorekisterin ylläpitäjäksi ehdotetaan Oikeusrekisterikeskusta. Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain (1287/1995) 1 §:n mukaan oikeusministeriön alaisen Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä on sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään toimia oikeushallinnon alaan kuuluvien tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää oikeushallinnon viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Oikeusrekisterikeskus ylläpitää nykyään useita valtakunnallisia, yleiseen käyttöön tarkoitettuja rekistereitä (liiketoimintakieltorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri) samoin kuin rekistereitä, joihin talletetaan tietoja rikoksista ja rikosten seuraamuksista, kuten rikosrekisteri ja sakkorekisteri. Koska eläintenpitokieltorekisteri on rikoksen seuraamukseksi määrättävä turvaamistoimenpiteen luonteinen seuraamus, rekisterinpitotehtävä soveltuisi Oikeusrekisterikeskuksen toimialaan

hyvin. Ehdotettavassa laissa säädetty uusi rekisterinpitotehtävä ei edellyttäisi Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain muuttamista.

Tietoja luovutettaisiin rekisteristä salassapitosäännösten estämättä eläinsuojeluvalvontaa suorittaville viranomaisille, sekä syyttäjille ja tuomioistuimille. Tiedot luovutettaisiin myös sellaisten maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitoa varten, joissa eläintenpitokieltorekisterin säädetyissä tapauksissa on otettava tai voidaan ottaa huomioon. Jälkimmäisessä tapauksessa tietojen välittäminen ja tallettaminen tapahtuisi teknisesti maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (248/2008) tarkoitetun tietojärjestelmän kautta.

Tiedot voitaisiin luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Tällä hetkellä oikeushallinnolla ei kuitenkaan ole valmiutta myöntää lain mahdollistamaa suoraa kyselyoikeutta poliisille teknisen käyttöyhteyden avulla. Tällaisen yhteyden rakentamista lähivuosina pidetään kuitenkin tärkeänä. Poliisihallinnolle tiedot tullessaan luovuttamaan toistaiseksi otteilla, jotka poliisihallinnossa jatkossa talletettaisiin poliisiasiain tietojärjestelmään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2005) mukaisesti. Mainittua lakia ollaan parhaillaan uudistamassa ja tässä yhteydessä lakiin on tarkoitettu lisätä maininta siitä, että eläintenpitokieltorekisterin lähestymis-, liiketoiminta- ja matkustuskieltojen tapaan tallettaa poliisiasiain tietojärjestelmään (ks. riippuvuus muista esityksistä). Näin luovutetut tiedot päivittyisivät järjestelmään tietyllä viiveellä verrattuna teknisen käyttöyhteyden mahdollistamaan suoraan kyselyoikeuteen eläintenpitokieltorekisteriin Poliisi suorittaa kuitenkin lisäksi eläinsuojelutehtäviä kodeissa tai maatiloilla usein toisen eläinsuojeluviranomaisen kuten läänin- tai kunnan eläinlääkäriin virka-apuna, joilla puolestaan olisi käyttöyhteys rekisteriin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän kautta ja siten tarvittavat ajantasaiset tiedot rekisterissä mahdollisesti olevista kieltoista koskevista merkinnöistä.

Eläintenpitokieltorekisteristä voitaisiin luovuttaa tietoja myös rekisteriotteella, jos se olisi perusteltua eläinsuojelun toteuttamiseksi tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Kyse olisi tällöin tietojen luovuttamisesta yksittäisessä, lain edellytykset täyttävässä tapauksessa.

Eläintenpitokielto rekisterin tietoja on perusteltua eräissä tapauksissa hyödyntää eläintenpitokieltojen valvontaan myös eläimiin liittyvän jalostus- ja harrastustoiminnan yhteydessä. Eläinten kantakirjaan tai jalostusrekisteriin merkitään eläinten yksilöintitietojen lisäksi eläimen omistajan tai omistussuhteiden tiedot. Kantakirjaamisen tai jalostusrekisterin ylläpitämisen tarkoitus on edistää eläinten kasvatusta ja jalostustoimintaa. Kantakirjaaminen tai jalostusrekisteriin merkitsemien on eläimen omistajalle vapaaehtoista, vaikka se usein voi olla ehtona sille, että eläin ja sen omistaja voi osallistua jalostusjärjestön järjestämään muuhun toimintaan, esimerkiksi näyttelyihin. Koska kantakirjaamiseen liittyy usein myös eläimen jalostusarvon arviointi, kantakirjaamisella voi olla sitä hakevalle eläimen omistajalle myös taloudellista merkitystä. Tuotantoeläinten kohdalla taloudelliset arvot voivat olla huomattaviakin. Vaikka kyse on siten vapaaehtoisuuteen perustuvasta jalostus- tai harrastustoiminnasta, ei voida pitää oikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta hyväksyttävänä, että rekisteröintiä tai kirjaamista hakeva voisi saada eläimeen liittyvän omistuksensa rekisteröityä ja oikeuden osallistua mainitulla eläimellä esimerkiksi näyttelytoimintaan samaan aikaan, kun hän on tuomioistuimen määräämässä eläintenpitokiellossa.

Eräänä vaihtoehtona olisi, että jalostusyhteisöt pyytäisivät hakijaa koskevan rekisteriotteen rekisterinpitäjältä edellä ehdotetun otteen pyytämistä koskevan yleissäännöksen nojalla. Jalostusyhteisöt kuitenkin todennäköisesti pyytäisivät otteita suhteellisen säännönmukaisesti, joten pyyntöjen antamisen perustaminen rekisterinpitäjän yksittäistapaukselliseen tarveharkintaan ei ole perusteltua. Toisaalta pyyntöjen suhteellisen runsaslukuisuuden vuoksi tietojen toimittamista koskevaa menettelyä on aiheellista säännellä siten, että tietojen asianmukainen käsittely turvataan ja väärinkäyttö estetään.

Esityksessä ehdotetaan edellä mainituista syistä, että edellä mainituille jalostusyhteisöille säädettäisiin mahdollisuus saada tietoja voimassa olevista eläintenpitokielloista.

Koska kyse kuitenkin on arkaluonteisista tiedoista, sääntelyssä on otettava huomioon henkilötietolain 2 luvun mukaiset yleiset periaatteet ja erityisesti 9 §:n mukainen tarpeellisuusvaatimus. Yksityisyyden suojan vuoksi eläintenpitokielto rekisterin sisältämien tietojen salassa pidosta tulee lailla säätää poikkeuksia vain siinä laajuudessa ja sellaisin menettelyin, kuin se on eläinsuojelun kannalta tarpeen. Mahdollisuus saada rekisteristä tietoja ehdotetaan siten rajoitettavaksi kosemaan oikeutta pyytää rekisteröinnin hakijaa toimittaman jalostusyhteisön nähtäväksi häntä koskeva ote eläintenpitokielto rekisteristä. Sääntely vastaisi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (504/2002) omaksuttua sääntelyä sillä poikkeuksella, että jalostusyhteisöille ei säädettäisi velvollisuutta pyytää otetta nähtäväksi.

Eläintenpitokielto rekisteriin talletetusta eläintenpitokiellosta tietoja saavat ovat julkisuuslain 23 § mukaan velvollisia olemaan ilmaisematta näin saamia tietoja. Julkisuuslaki edellyttää lisäksi, että poikkeuksista vaitiolovelvollisuuteen tulee säätää lailla. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että jalostusyhteisöllä olisi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa eläinsuojelusta vastaaville viranomaisille, jos se sille esitetyn hakemuksen ja hakijaa koskevan otteen perusteella havaitsee, että hakija ei toiminnassaan noudata eläintenpitokieltoa. Ehdotettu poikkeussäännös säädetyistä vaitiolovelvollisuudesta ja ilmoituksen tekeminen eläinsuojeluviranomaisille on perusteltua kieltojen noudattamisen valvomiseksi.

4 Esityksen vaikutukset

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Törkeän eläinsuojelurikoksen säätämisellä ankaroitettaisiin eräissä tapauksissa eläinsuojelurikoksista tuomittavia rangaistuksia. Rangaistavuuden alaan törkeän tekemuodon säätämisellä ei kuitenkaan olisi vaikutuksia. Lievän eläinsuojelurikoksen sanamuodon täsmentäminen saattaa eräissä tapauksissa johtaa siihen, että nykyisin lieväksi arvioitava teko tulee tuomittavaksi eläinsuojelurikoksena. Ehdotuksilla korostettaisiin eläin-

suojelurikosten moitittavuutta ja yhteiskunnallista haitallisuutta. Rangaistussäännöksiin ehdotettavat muutokset eivät vaikuttaisi viranomaisten käsiteltäväksi tulevien tapausten määriin.

Yritysvaikutukset

Esityksellä ei merkittävästi muuteta rangaistavuuden alaa eikä oteta käyttöön uusia seuraamuksia. Esityksellä ei tässä suhteessa ole vaikutuksia eläimiin liittyvään ammatinharjoittamiseen tai yritystoimintaan. Esityksellä voi kuitenkin olla myönteisiä vaikutuksia markkinoiden toimintaan ja ammatinharjoittajien ja yritysten väliseen kilpailuun, kun rangaistussäännöksiä soveltamalla ja eläintenpitokiellon valvontaa ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa tehostamalla voitaisiin puuttua rikollisella toiminnalla saata-vaan kilpailuetaun.

Taloudelliset vaikutukset ja henkilöstövaikutukset

Törkeää eläinsuojelurikosta sovellettaisiin todennäköisesti harvoin tapauksiin. Vankeusrangaistuksia tuomittaisiin todennäköisesti muutamassa tapauksessa vuosittain ja vankeusrangaistus määrättäisiin ainakin ensikertalaiselle ehdollisena. Eläintenpitokieltojen vuosittainen määrä on varsin vähäinen, noin 50-60 kieltoa vuodessa, joten ehdotus, että eläintenpitokielto ja siihen liittyvä menettämisseuraamus määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta ei olennaisesti lisäisi syyttäjien työmäärää. Mainituilla lakiehdotuksilla ei siten olisi merkittävää vaikutusta tuomioistuinten tai syyttäjien työmäärään, henkilöstöön eikä vankilukuun.

Esityksellä eläintenpitokiellon laajentamisesta koskemaan eläimen omistamista helpotettaisiin ja tehostettaisiin eläintenpitokiellon valvontaa. Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon salliminen ennen sen lainvoimaiseksi tuloa nopeuttaisi puolestaan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa.

Eläintenpitokieltoirekisteriä koskeva lakiehdotus parantaisi merkittävästi valvontaviranomaisten edellytyksiä heidän nykyisten henkilöresurssiensa puitteissa valvoa eläinten hyvinvointia ja asianmukaista kohtelua. Re-

kisteri nopeuttaisi tiedonkulkua ja kieltoja koskevien tietojen käyttöä ja saatavuutta eläinsuojeluviranomaisten toiminnassa. Eri-tyisen merkittävää ja henkilöstövaikutuksiltaan kustannustehokasta on kuitenkin se, että eläintenpitokieltoirekisteriä voitaisiin lakiehdotuksen mukaan hyödyntää myös osana maataloustukien eläinten hyvinvointia koskevia ehtojen valvontaa ja niihin liittyvissä tilatarkastuksissa. Eläintenpitokieltojen valvonta voidaan näin taloudellisella tavalla yhdistää samaan toimijaan kohdistuvaan eläinperusteisten maataloustukien valvontaan, joihin voimassa olevalla eläintenpitokiellolla lain mukaan on vaikutusta.

Eläintenpitokieltoirekisteriä koskevasta lakiehdotuksesta aiheutuu lisäkustannuksia pääosin rekisterin rakentamisvaiheessa rekisterinpitäjänä toimivalle oikeusministeriön hallinnonalalle sekä lisäksi niille hallinnonaloille, joiden viranomaiset käyttävät rekisteriä teknisen käyttöyhteyden avulla. Kustannusten vastapainoksi eläinpitokieltoirekisteri edellä mainitulla tavalla helpottaa merkittävästi kieltoja koskevien tietojen hallinnointia, niiden käyttöä ja saatavuutta kieltojen valvontaan.

Rekisterinpitäjäksi ehdotetaan oikeusministeriön alaista Oikeusrekisterikeskusta. Rekisterin perustaminen aiheuttaisi oikeusministeriön hallinnonalalle kertaluonteisia lisäkustannuksia, jotka muodostuisivat tietokannan perustamisesta rekisteritietojärjestelmään, rekisterin sovelluksen teosta, rekisteritietojärjestelmän muutostyöstä, käyttäjäroolien luomisesta rekisteriin (rekisterinpitäjän tehtävät) sekä tietojen poiminnasta ja välittämisestä maa- ja metsätalousministeriön tietojärjestelmään. Näihin tehtäviin tarvittaisiin nykyisten resurssien lisäksi kertaluonteisesti Oikeusrekisterikeskuksen työtä 15 henkilötyöpäivää, Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen työtä 50 henkilötyöpäivää sekä tietojärjestelmän toimittajien työtä arviolta 50 henkilötyöpäivää. Oikeusrekisterikeskuksen työ tehtäisiin virkatyönä, mutta Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen henkilötyöpäivän hinta on 419 euroa. Tietojärjestelmän toimitajien henkilötyöpäivän hinta on arvioitu 900 euroksi, mutta se määräytyy viime kädessä kulloinkin voimassa olevan hintatason mukaan.

Eläintenpitokieltorekisterin perustamisen kertaluonteiset lisäkustannukset oikeusministeriön hallinnonalalla arvioidaan edellä mainitun perusteella 70 000 euroksi, mikä tulisi ottaa lisämääräraharapeena huomioon oikeusministeriön hallinnonalan menokehyksessä ja valtion talousarviossa.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle arvioidaan tämän hetkisen kustannustason mukaisesti aiheutuvan noin 100 000 euron kustannukset tietokannan perustamisesta maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään, tietojärjestelmän sisäisten ja ulkoisten rajapintojen sekä käyttöoikeuksien luomisesta ja välttämättömistä muutostöistä sellaisiin käytössä oleviin sovelluksiin, joita tämän hetkisen arvion mukaan voidaan käyttää tiedon saattamiseksi käyttäjien ulottuville. Tähän kustannukseen sisältyisivät maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen työ sekä tietojärjestelmän toimittajien työ. Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston työ tehtäisiin virkatyönä. Lisäksi merkittäviä kustannuksia tulee aiheutumaan läänineläinlääkäreiden ja kunnaneläinlääkäreiden käyttöön tarkoitetun joko uuden järjestelmän rakentamisesta tai nykyisin käytössä olevan suppean järjestelmän laajentamisesta. Näiden kustannusten arvioiminen tarkemmin ei tällä hetkellä ole kuitenkaan mahdollista. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan edellä mainitut kustannukset voidaan hoitaa nykyisten toimintaan varattujen resurssien ja varojen puitteissa eikä niillä olisi välittömiä valtion talousarvioon kohdistuvia vaikutuksia.

Oikeushallinnolla ei ole toistaiseksi teknistä valmiutta luoda poliisihallinnolle tekniseen käyttöyhteyteen perustuvaa suoraa kyselyoikeutta eläintenpitokieltorekisteriin, vaan tietojen tallettaminen poliisiasiaintietojärjestelmään on ratkaistu yleisperusteluissa selostetulla tavalla. Rekisterin perustamisvaiheessa sisäasiainministeriön hallinnonalalle syntyi 10 000 euron kustannus tietojärjestelmän päivityksestä, joka voitaisiin hoitaa nykyisten toimintaan varattujen resurssien ja varojen puitteissa.

Rekisterin vuosittaisiksi käyttökustannuksiksi arvioidaan oikeusministeriön hallinnonalalla 8 500 euroa ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alalla 2 000 euroa.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla käyttö-kustannuksia ei arvioida syntyvän perustamisvaiheen jälkeen.

Esityksen mukaan eläimen kantakirjausta tai jalostusrekisteriin merkitsemistä hakeva henkilö kustantaisi itseään koskevan eläintenpitokieltorekisteriotteen, jonka jalostusyhdistys voi pyytää sen tarkistamiseksi, että hakijalle ei ole määrätty kieltoa kyseisen eläinlajin omistamiseen ja pitämiseen. Oikeusministeriö on antanut valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla asetuksen oikeusministeriön ja eräiden hallinnon alalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista (1493/2007). Asetuksen mukaan Oikeusrekisterikeskus perii nykyisin julkisoikeudellisena suoritteena esimerkiksi rikosrekisterin otteesta 10 euroa otetta kohti. Julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle tulevan maksun suuruuden tulee lain mukaan vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvan kokonaiskustannuksen määrää (omakustannusarvo). Esitys lisäisi ammattimaisesti tai harrastuksena tapahtuvan jalostustoiminnan kustannuksia jonkin verran. Eläimen kantakirjaus tai rekisteröinti kuitenkin yleensä lisää eläimen siitos- tai myyntiarvoa taloudellisesti merkityksellisellä tavalla. Otteen pyytämisestä aiheutuva kustannus olisi siten hakijalle eläintä kohden varsin vähäinen.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 25 päivänä maaliskuuta 2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää eläinsuojelua koskevien rangaistus-säännösten, eläintenpitokiellon sekä eläinten huostaanoton ja takavarikon tehostamista. Työryhmään jäseniksi kutsuttiin maa- ja metsätalousministeriön, sisäasiainministeriön, Elintarviketurvallisuusviraston (Evira), Oikeusrekisterikeskuksen ja SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:n edustajat. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat oikeusministeriön ja Suomen Eläinlääkäriliiton edustajat. Työryhmä luovutti mietintönsä 29 päivänä huhtikuuta 2009.

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 57 viranomaiselta, järjestöltä ja muulta asiantuntijataholta. Työryhmän ehdotuksia törkeän eläinsuojelurikoksen säätämiseksi ja lievän eläinsuojelurikossäännöksen täsmen-

tämisestä kannatti valtaosa lausunnonantajista. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoi kuitenkin törkeän eläinsuojelurikosta koskevan ehdotuksen suhteellisuusperiaatteen vastaiseksi ja siitä ehdotetun rangaistusasteikon muiden Pohjoismaiden rangaistuksia ankarammaksi.

Valtaosa lausunnonantajista kannatti ehdotuksia eläintenpitokiellon ja menettämisraamusten tehostamiseksi. Helsingin Eläinsuojeluyhdistys ry ja Eläinsuojeluliitto Animalia ry katsoivat, että eläintenpitokiellon määräämisen tulisi olla pakollista törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitulle. SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry ja Eläinsuojeluliitto Animalia ry katsoivat, että törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitulle eläintenpitokiello olisi aina määrättävä pysyvänä. Mainitut järjestöt myös katsoivat, että tuomioistuimen tulisi voida määrätä eläintenpitokiello, vaikka syyttäjä ei sitä vaatisi. Helsingin hovioikeus ja Etelä-Suomen lääninhallitus ehdottivat, että laissa tulisi säätää määräaikaisten kiellon vähimmäisajasta.

Työryhmän ehdotukseen ei sisällynyt eläintenpitokieltorekisterin perustamista koskevia lakiehdotuksia. Lausunnonantajia pyydettiin kuitenkin lausumaan mietintöön sisältyvästä ehdotuksesta mainitun rekisterin perustamisesta. Lausunto tästä kysymyksestä pyydettiin myös Ahvenanmaan maakuntahallitukselta. Eläintenpitokieltorekisterin perustamista pitivät tarpeellisena kaikki asiasta lausuneet. Valtaosa piti Oikeusrekisterikeskusta soveliaimpana rekisterin pitäjänä. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoivat, että rekisterin ylläpitäjänä tulisi olla eläinsuojelun ja maataloustukien pääasiallinen valvojanomainen.

Eläintenpitokieltorekisteriä koskevia säännöksiä ja siihen liittyviä teknisiä ratkaisuja

valmisteltiin saatujen lausuntojen pohjalta yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, sisäasiainministeriön, Maaseutuviraston, Elintarviketurvallisuusviraston ja Oikeusrekisterikeskuksen kanssa. Hallituksen esitykseen sisältyvistä eläintenpitokieltorekisteriä koskevista säännöksistä pyydettiin huhtikuussa 2010 lausunnot 35 viranomaiselta, järjestöltä tai muulta asiantuntijataholta.

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä työryhmän mietinnöstä ja eläintenpitokieltorekisteriä koskevista ehdotuksista saatujen lausuntojen pohjalta.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan hallituksen esitys 94/2009 vp laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä ja eräksi siihen liitettäväksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 1 momenttia. Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä puolestaan ehdotetaan lisättäväksi samaan pykälään uusi 5 momentti. Lakiehdotuksen 1.3 johdantolauseessa tulee sitä eduskunnassa käsiteltäessä ottaa huomioon pykälään mahdollisesti hallituksen esityksen antamisen jälkeen tehdyt muutokset.

Eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2010 on tarkoitus antaa hallituksen esitys, joka sisältää lakiehdotuksen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta. Mainittuun lakiehdotukseen on tarkoitus sisällyttää maininta siitä, että poliisiasiain tietojärjestelmään voidaan tallettaa tiedot voimassa olevista eläintenpitokielloista. Nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus eläintenpitokieltorekisteristä ja mainittuun esitykseen sisältyvät lakiehdotus tulee lakeja eduskunnassa samaan aikaan käsiteltäessä sovittaa yhteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Rikoslaki

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 a §. Törkeä eläinsuojelurikos. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a § törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Pykälässä lueltaisiin törkeää tekemuotoa koskevan säännöksen soveltamisen perusteet, joiden luettelo olisi rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutun tavan mukaan tyhjentävä. Tunnusmerkistössä käytettäisiin rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttua törkeiden rikosten tavanmukaista kokonaisharkintalauseketta. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi siten sitä, että yksittäisen perusteen lisäksi teko olisi kokonaisuudessaan arvioituna törkeä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin ensimmäisen kohdan mukaan, jos rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, ja jos tekoa myös kokonaisuutena voitaisiin pitää törkeänä. Samaa perustetta on käytetty useissa muissa rikoslain luvuissa (murha, törkeä pahoinpitely, törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö). Raakuudella ja julmuudella on viivahde-ero ja siksi ne molemmat on mainittu sekä edellä mainituissa että nyt ehdotettavassa säännöksessä. Raakuudessa painopiste on teon karkeudessa. Esimerkiksi päähän potkiminen voitaisiin yleensä katsoa tekotapana raa'aksi, mutta puolustuskyvyttömään kohdistuva väkivalta julmaksi (HE 94/1993 vp, 96/II, HE 6/1997 vp).

Eläinsuojelurikos edellyttää jo perusmuodossaan julmuutta, joten törkeän tekemuodon soveltaminen edellyttäisi ehdotuksen mukaan erityistä julmuutta tai raakuutta. Vain eläinsuojelurikos, joka on eläinsuojelurikoksen perustunnusmerkistöä selvästi julmempi tai raa'ampi, voidaan arvioida törkeäksi. Erityisen julmana tai raakana tekona voitaisiin pitää esimerkiksi tuleen sytyttämistä, toistuvaa kiduttamista taikka epäonnistuneita lopettamisyrittäjiä lain vastaisella tavalla siten, että eläimelle aiheutetaan pitkittynyttä ja suurta

kärsimystä. Tarpeettoman tuskan tai kärsimyksen aiheuttamista erityisen julmalla tai raa'alla tavalla voi osoittaa myös eläinten tai eläinlajien väliset järjestetyt tappelut (esimerkiksi koira- tai kukkotappelut).

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin pykälän toisen kohdan mukaan, jos eläinsuojelurikoksesta rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä. Rikoksen kohteen suuri määrä on törkeän tekemuodon soveltamisen perusteena eräissä muissakin rikostunnusmerkistöissä kuten törkeässä huumausainerikoksesta ja törkeässä rahanväärennyksessä. Huomattavan suuri määrä on osoitus toiminnan laajamittaisuudesta. Eläinten huomattavan suuri määrä tulisi arvioida eläinlajeittain. Siipikarjan osalta huomattavan suuri määrä olisi siten arvioitava erilaisilla kuin esimerkiksi lehmien tai seura- ja harrastuseläinten kohdalla.

Tuotantoeläimiä on yleensä omistajallaan suurempi määrä kuin seura- ja harrastuseläimiä. Tämän vuoksi säännöksessä edellytettäisiin, että kyse ei ole vain suuresta määrästä, vaan huomattavan suuresta määrästä eläimiä. Tuotantoeläimiin kohdistuvaa eläinsuojelurikosta ei siten välttämättä tulisi arvioida törkeäksi vain eläinten suuren määrän perusteella. Huomattavan suuresta määrästä eläimiä voisi olla kyse esimerkiksi, jos samojen toimijoiden laitton toiminta, esimerkiksi kuljetustoiminta, on kestänyt useita vuosia tai toiminta on muutoin ollut poikkeuksellisen laajamittaista. Eläinten huomattavan suuri määrä ei myöskään yksinään riittäisi säännöksen soveltamiseen, vaan lisäksi aina edellytettäisiin, että teko voidaan myös kokonaisuutena arvioida törkeäksi. Kokonaisarvostelun kautta tulee arvioitavaksi seikkoja, joiden käsillä ollessa teko tulee yksittäisen edellytyksen soveltumisen lisäksi perustekomuotoa vakavammaksi. Kokonaisarvostelu voi vaikuttaa myös lieventävään suuntaan, jos käsillä on seikkoja, joiden vuoksi tekoa ei eläinten huomattavan suuren määrästä huolimatta voida arvioida törkeäksi.

Pykälän kolmanneksi soveltamisperusteeksi ehdotetaan sitä, että eläinsuojelurikoksella tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä. Myös tätä perustetta on käytetty useassa taloudelliseen toimintaan liittyvässä rikoslain törkeää tekemuotoa koskevassa säännöksessä (törkeä kavallus, törkeä veropetos). Eläimiin kohdistuva tuotannollinen tai muu kaupallinen toiminta tähtää yleensä taloudelliseen voittoon. Jotta teko voidaan arvioida törkeäksi, edellytettäisiin, että toiminnassa on eläinsuojelulainsäädäntöä kiertämällä tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä. Peruste on osin päällekkäinen eläinten huomattavan suurta määrää koskevan perusteen kanssa. Huomattavaa taloudellista hyötyä voidaan kuitenkin tavoitella ilman, että kyse on välttämättä huomattavan suuresta määrästä eläimiä. Toisaalta teko voi kohdistua huomattavan suureen määrään eläimiä ilman, että teon tuottama hyöty voitaisiin arvioida huomattavan suureksi. Molemmilla ehdotettavilla perusteilla olisi siten säännöksessä itsenäinen soveltamisalansa. Teko tulisi myös tätä perustetta sovellettaessa voida arvioida myös kokonaisuudessaan törkeäksi.

Törkeä eläinsuojelurikos olisi eläinsuojelurikoksen tapaan rangaistava tahallisenä tai törkeästä huolimattomuudesta tehtynä. Teolla tarkoitetaan sekä aktiivista toimintaa että laiminlyöntiä. Siten myös eläimen jättäminen hoidotta kuolemaan nälkään tai uppoamaan lietteeseen pitkän ajan kuluessa voi täyttää törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistön.

Rangaistukseksi ehdotetaan yleisperusteissa mainituilla perusteilla vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

15 §. Lievä eläinsuojelurikos. Pykälässä säädetään nykyisin, että jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laatu tai muu rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava lievästä eläinsuojelurikoksesta sakkoon. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä edellytettäisiin, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä. Säännös edellyttäisi lisäksi nykyiseen tapaan, että tekoa myös muutoin kokonaisuutena arvioiden voidaan pitää vähäisenä.

Eläimen tappaminen laittomalla tavalla ei välttämättä aiheuta eläimelle kärsimystä, jos kuolema seuraa nopeasti. Eläimen kuolemaan johtaneessa rikoksessa lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää sitä, ettei tekoa yleensä voitaisi arvioida vähäiseksi. Kärsimystä ei yleensä myöskään voitaisi pitää vähäisenä, jos eläin on rikoksen johdosta huonokuntoisena ja lisäkäsäimysten välttämiseksi jouduttu eläinsuojelullisista syistä lopettamaan.

23 §. Eläintenpitokiello. Pykälässä säädetään nykyisin eläintenpitokiellosta sekä eläintenpitokiellon tai uhkapelin johdosta määrättävästä menettämisseuraamuksesta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi vain eläintenpitokiellon määräämistä. Pykälän otsikko Seuraamuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi muotoon Eläintenpitokiello.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädetäväksi nykyiseen tapaan eläintenpitokiellon määräämisen edellytyksistä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi ehdotuksen mukaan samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokielloon. Tuomioistuimien voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen olisi erityisen painavia syitä. Kiellon määrääminen on siten selkeä pääsääntö ja kiellon määräämättä jättäminen poikkeus, joka tulisi erikseen perustella. Erityisen painavien syiden tulisi liittyä eläintenpitokiellon määräämisen tarkoituksiperiin eli tilanteen arviointiin eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta. Kiellon tarpeellisuutta tulisi arvioida sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten turvaamisessa että uusien rikosten ennalta ehkäisyn kannalta. Momentissa tarkoitettu poikkeuksellisesti kiellon määräämättä jättämiseen vaikuttava erityisen painava syy voisi olla esimerkiksi rikoksen tekeminen hyvin poikkeuksellisessa elämäntilanteessa, minkä valossa hänen ei voitaisi arvioida enää uusivan rikostaan.

Rikoksen kohteena olevia eläimiä ei voida tuomita valtiolle menetetyiksi, ellei tuomittua määrätä samalla eläintenpitokielloon. Törkeässä eläinsuojelurikossäännöksessä tarkoitettut teot ovat laadultaan erittäin törkeitä ja osoittavat tekijässään yleensä vakavaa piittaamattomuutta eläimen hyvinvoinnista. Rikoksen kohteina olleiden eläinten jättämiseen

törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitun omistukseen ja hoitoon tuomion jälkeen voi siten varsin harvoin olla eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta hyväksyttäviä erityisen painavia syitä

Kiellon poikkeuksellista määräämättä jättämistä tulisi harkita myös törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitun tulevan toiminnan kannalta. Kieltoa harkitessaan tuomioistuimen tulisi arvioida rikoksen uusimisen riskiä sekä rikoksen kohteena olleiden eläinten että tuomitun mahdollisesti hankkimien uusien eläinten osalta. Tässä valossa esimerkiksi yhtiön puolesta toiminutta törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistynyttä toimitusjohtajaa, joka rikoksen johdosta on menettänyt asemansa tuotantoeläimiin keskittyvässä yhtiössä, ei olisi mahdollisesti kaikissa tapauksissa tarpeen määrätä eläintenpitokieltoon. Toisaalta jos olisi vaarana, että kyseinen tuomittu tuomion jälkeen jatkaisi eläimiin kohdistuvaa taloudellista toimintaa, eläinlajikohtainen eläintenpitokielto saattaisi olla perusteltu. Tilanteet, joissa kiellon määrääminen uusien rikosten ennalta ehkäisemiseksi törkeään eläinsuojelurikoksen syyllistyneelle ei olisi edes rajoitettuna tarpeen, olisivat siten käytännössä harvinaisia ja poikkeuksellisia.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokiellon määräämisen perusteisiin ei näissä tilanteissa ehdoteta muutoksia nykytilaan nähden.

Eläintenpitokielto ehdotetaan määrättäväksi syyttäjän vaatimuksesta yleisperusteluissa selostetuista syistä.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin eläintenpitokielto. Sen mukaan eläintenpitokieltoon määrätty ei saisi kiellon aikana omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Nykytilaan verrattuna kielto olisi laajennettu koskemaan myös

eläimen omistamista yleisperusteluissa mainituista syistä.

Tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä, että kieltoon määrätty saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistukseensa päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Poikkeusmahdollisuus koskisi vain tällaisten eläinten omistamista, ei niiden hoitamista tai niiden hyvinvoinnista vastaamista muulla tavoin.

Kuten yleisperusteluissa on todettu, ehdotettu poikkeusmahdollisuus mahdollistaisi sen, että kieltoon määrätty voisi esimerkiksi edelleen omistaa kokonaan tai osittain ulkomaille sijoitetun arvokkaan ravihevosen taikka karjastaan siitosarvoltaan arvokkaita yksilöitä esimerkiksi tulevaa sukupolvenvaihdosta varten. Nämä voisivat olla säännöksessä mainittuja erityisiä syitä. Omistamisen salliminen ei kuitenkaan voisi koskaan koskea eläimiä, jotka ovat olleet rikoksen kohteina. Rikoksen kohteena olleet eläimet on syytä tuomita valtiolle menetetyiksi ja tämä on mahdollista vain, jos ne kuuluvat eläintenpitokiellon piiriin.

Poikkeusmahdollisuus voisi koskea myös vain kieltoon määrätyn omistuksessa päätöstä tehdessä olevia eläimiä. Siten ei voitaisi sallia sitä, että kieltoon määrätty myöhemmin kiellon aikana hankkisi omistukseensa uusia eläimiä. Tämä rajoitus koskee myös hänen omistukseensa jätettyjen eläinyksilöiden kiellon aikana saamia jälkeläisiä. Käytännön syistä myös edellytettäisiin, että eläin, jonka omistaminen sallitaan, voidaan määrittellä päätöksessä. Tämä edellyttäisi omistuksen kannalta riittävää eläimen yksilöintiä.

Kielto voitaisiin nykyiseen tapaan määrätä koskemaan vain määrättyjen eläinlajien pitämistä taikka yleisesti kaikkia eläimiä.

Kiellon määrääminen yleisenä voi olla perusteltua ainakin silloin, kun eläimen hoito ja ravinnonsaanti on laiminlyöty siinä määrin, että eläin on kuollut tai ollut siinä kunnossa, että se on jouduttu eläinsuojelullisista syistä lopettamaan eläinsuojelulain 44 §:n nojalla. Tällainen henkilö ei yleensä ole kykenevä huolehtimaan eläimestä sen lajista riippumatta. Eläintenpitokiellon tuomitsemiseen yleisenä on perusteita myös silloin, kun henkilö

on tuomittu useisiin eri eläinlajeihin kuuluviin eläimiin kohdistuvasta teosta tai laiminlyönnistä, jotka eivät ole olleet vähäisiä.

Rajoitettu eläintenpitokielto voi olla perusteltu esimerkiksi silloin, kun teko on kohdistunut vain yhteen eläinlajiin eikä henkilöä ole teon perusteella syytä pitää kykenemättömänä tai soveltumattomana huolehtimaan muista eläinlajeista. Rajoitettu eläintenpitokielto voi olla perusteltu myös silloin, kun henkilöllä on useisiin eri eläinlajeihin kuuluvia eläimiä ja hän on laiminlyönyt vain yhteen eläinlajiin kuuluvien eläinten hoidon, mutta huolehtinut hyvin muista. Rajoitettu kielto on tällaisessa tapauksessa perusteltu etenkin, jos teko ei ole ollut erityisen törkeä.

Kielto voitaisiin määrätä nykyiseen tapaan myös henkilölle, joka jätetään syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla. Kiellon määräämismahdollisuus ehdotetaan kuitenkin laajennettavaksi koskemaan myös rikoslain 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan tilanteita. Viitattu 4 kohta koskee tilanteita, joissa rikokseen syylliseksi todettu jätetään rangaistukseen tuomitsematta niin sanotulla kohtuullisuusperusteella. Koska eläintenpitokielto annetaan eläinten turvaamiseksi, sen määräämiseen voi olla perusteita, vaikka henkilö jätettäisiin rangaistukseen tuomitsematta esimerkiksi viitatussa kohdassa mainittujen sosiaali- ja terveydenhuollon toimien vuoksi. Henkilön hoitoa vaativa terveydentila voi tehdä hänet kykenemättömäksi vastaamaan eläinten hyvinvoinnista.

Rikoslain 6 luvun 12 §:n 5 kohdassa rangaistuksen tuomitsematta jättämisen perusteena on puolestaan se, että yhteisen rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten soveltaminen johdosta rikos ei olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään. Jos yhteistä rangaistusta määrättäessä syytetyt muu rikollisuus on hyvin vakavaa esimerkiksi törkeitä huumausainerikoksia tai pahoinpitelyjä, eläinsuojelurikoksesta tai rikkomuksesta tuomittava sakko ei mahdollisesti vaikuttaisi säännöksessä tarkoitettuihin tavoin olennaisesti kokonaisrangaistuksen määrään. Vaikka tuomioistuin siten tällä perusteella jättäisi tuomitun rangaistukseen tuomitsematta eläinsuojelurikoksesta, on aiheellista, että sillä olisi mahdollisuus määrätä

eläintenpitokielto eläinten turvaamiseksi 1 momentin edellytysten täytyessä.

Pykälän 3 momentin mukaan kielto voitaisiin määrätä nykyiseen tapaan määräajaksi tai pysyvästi. Määräaikainen kielto olisi kuitenkin määrättävä yleisperusteluissa esitetyistä syistä vähintään yhden vuoden pituiseksi. Nykyisin laissa ei säädetä kiellolle vähimmäispituutta.

Momenttiin ehdotetaan kirjattavaksi perusteet, joiden käsillä ollessa kielto voidaan määrätä pysyväksi. Laissa säädettävät perusteet olisivat tyhjentyviä eli pysyvän kiellon määrääminen olisi mahdollista vain laissa mainituissa tilanteissa siinä mainittujen edellytysten täytyessä. Muissa tilanteissa olisi nykyiseen tapaan mahdollista määrätä kielto määräajaisena, mahdollisesti tarvittaessa hyvinkin pitkäaikaisena kieltona.

Momentissa puhutaan tuomitun sijasta kieltoon määrättävästä sen selventämiseksi, että mainitut perusteet soveltuisivat myös 1 momentissa tarkoitettuihin rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla syyntakeettomana sekä 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan mukaan rangaistukseen tuomitsematta jätettyyn soveltuisivat mainitut perusteet.

Pysyvään eläintenpitokieltoon voitaisiin ensinnäkin määrätä kieltoon määrättävä, joka on syyllistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen ja jota on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista. Törkeä eläinsuojelurikos osoittaa usein tekiässään jo lähtökohtaisesti vakavaa piittaamattomuutta eläinten hyvinvoinnista. Törkeään eläinsuojelurikokseen voi kuitenkin syyllistyä esimerkiksi hyvin nuorena, jolloin henkilön persoona on vasta muokkautumassa. Pysyvän eli koko loppuiän kestävän eläintenpitokiellon määrääminen tulisi siksi ehdotuksen mukaan kyseeseen vain, jos tuomittua olisi pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana eläintenpitoon tai eläinten omistamiseen. Arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon tuomittavana olevan teon laatu, aikaisempi toiminta taikka kieltoon määrättävän henkilökohtaisista ominaisuuksista eläintenpidon kannalta merkityksellinen muu selvitys.

Toisena perusteena pysyvän eläintenpitokiellon määräämiseen olisi se, että kieltoon määrättävä olisi jo aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikaiseen eläintenpitokieltoon. Harkintaa uuden kiellon määräämisestä pysyväksi ei ole ehdotuksessa sidottu siihen, että uusi rikos olisi tehty aikaisemman kiellon voimassa ollessa. Myös edellisen määräaikaisen kiellon päättymisen jälkeen tehty rikos voisi tuomioistuimen harkinnan mukaan säännöksessä mainittujen edellytysten täytyessä johtaa uuden kiellon määräämiseen pysyväksi. Ei ole kuitenkaan kohtuullista ja oikeasuhteista, että tieto päättyneistä kielloista vaikuttaisi uuden pysyvän kiellon määräämiseen määräämättömän ajan tulevaisuudessa. Uuden kiellon pysyvyyttä harkittaessa aikaisempi määräaikainen kiello voisi käytännössä tulla otettavaksi huomioon niin kauan kuin tieto voimassa olevasta kiellosta ilmenisi eläintenpitokieltorekisteristä tai tieto päättyneestä kiellosta ilmenisi eläintenpitokieltorekisterin arkistohakemistosta. Lakiehdotuksessa eläintenpitokieltorekisteristä ehdotetaan, että tiedot päättyneistä, arkistohakemistoon siirretyistä kielloista olisi poistettava viiden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä.

Eläintenpitokieltorekisteriin ehdotetaan merkittäväksi myös lainvoimaa vailla olevat kiellot, koska kieltoa on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Nyt käsillä olevaa säännöstä sovellettaessa edellyttäisiin kuitenkin, että aikaisempi määräaikainen kiello on lopullinen eli lainvoimainen, jotta se voisi vaikuttaa uuden pysyvän kiellon määräämiseen.

Lisäksi edellyttäisiin kuten momentin 1 kohdassakin, että kieltoon määrättävää pidetään pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan tai pitämään eläimiä. Arvioinnissa tulisi ottaa siten huomioon aikaisempien määräaikaisten kieltojen sekä tuomittavana olevan teon muodostama kokonaisuus ja sen vaikutus eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen.

Kolmantena perusteena pysyvälle eläintenpitokiellolle olisi kieltoon määrättävän heikko terveydentila. Terveystilan heikkous mainitaan nykyisin rikoslain 6 luvun 7 §:n 2 kohdassa rangaistuksen kohtuullistamisperusteena. Nyt ehdotetussa säännöksessä sama peruste tulisi ottaa huomioon seikkana, jonka

käsillä ollessa eläinsuojelulliset syyt voivat puoltaa pysyvää eläintenpitokielloa, jos eläinsuojelurikokseen syyllistynyttä pidetään pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan tai pitämään eläimiä taikka vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Terveystilan heikkous tarkoittaisi esimerkiksi kieltoon määrättävän pysyvää, vakavaa sairautta, josta voi aiheutua kyvyttömyys vastata eläinten hyvinvoinnista. Vanhuuden myötä mahdollisesti lisääntyvä dementoituminen olisi myös terveydentilan heikkouteen liittyvä peruste samoin kuin ikääntymisen aiheuttama fyysinen heikentyminen. Tätä perustetta voitaisiin soveltaa myös säännöksen edellytysten täytyessä syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyyn, joka nykyisin ja ehdotetun 2 momentin mukaan voidaan määrätä eläintenpitokieltoon. Kyseiset seikat ovat tuomittavana olevan teon moitearvosteluun tai vakavuuteen kuulumattomia tuomittavan henkilöön liittyviä seikkoja. Tästä syystä tätä perustetta voitaisiin soveltaa tuomittavana olevan eläinsuojelurikoksen tai -rikkomuksen asteesta tai laadusta riippumatta pykälän 1 ja 3 momentissa säädetyin edellytyksin.

Pykälän 4 momentin mukaan eläintenpitokielloa olisi nykyiseen tapaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuimien kuitenkin jäljempänä selostettavan 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kielteä eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, eläintenpitokiello ei koskisi tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä. Jos henkilö pitää eläimiä tilanteessa, jossa tuomioistuimien on tämän nimenomaisesti sallinut, olisi epäjohdonmukaista, että henkilöllä samaan aikaan olisi eläintenpitokiello, jolloin hän tuomioistuimen nimenomaisesti kannanotosta huolimatta syyllistyisi eläintenpitokiellon rikkomiseen eli rangaistavaan tekoon. Eläintenpitokiellon rajaaminen ehdotetulle tavalla varmistaisi siten sen, ettei henkilö syyllistyisi kiellon rikkomiseen pitäessään eläimiä tuomioistuimen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevan määräyksen mukaisesti.

23 a §. Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a § eläimiin kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta. Nykyisin näistä

menettämisseuraamuksista säädetään 17 luvun 23 §:n seuraamuksia koskevassa säännöksessä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtiolle menetetyksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä. Eläintenpitokielto ehdotetaan edellä 23 §:ssä laajennettavaksi koskemaan myös eläimen omistamista. Yhdenmukaisesti tämän kanssa myös menettämisseuraamus koskisi eläintenpitokiellossa tarkoitettua eläintä, jonka rikoksentehtyjä päätöstä annettaessa omistaa. Säännös vastaisi muutoin nykyistä sääntelyä.

Eläintenpitokiellon rikkominen tai toisen välikätenä toimiminen eläintenpitokiellon kiertämisessä on rangaistavaa eläinsuojelurikkomuksena eläinsuojelulain 54 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla. Menetetyksi olisi ehdotetun 1 momentin mukaan tuomittava myös edellä mainituissa tilanteissa eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet. Eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen määrääminen eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta olisi nykyiseen tapaan pakollista.

Kiellon rikkomisella tarkoitettaisiin myös nykyiseen tapaan sitä, että kieltoon tuomittu itse rikkoo kieltoa pitämällä tai omistamalla kiellon vastaisesti eläimiä taikka sitä, että toinen toimii välikätenä kiellon rikkomiseksi (HE 80/2000 vp). On huomattava, että toisen välikätenä toimivaa ei voida nykyisin eikä ehdotetun 23 §:n 1 momentin nojalla määrätä tästä teosta eläintenpitokieltoon, mutta siitä huolimatta eläimet, joita hän on pitänyt toiselle henkilölle annetun eläintenpitokiellon kiertämiseksi, tulee tuomita menetetyiksi.

Menettämisseuraamus tuomittaisiin siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Jos eläimet omistaa muu kuin eläintenpitokieltoon määrättävä, pykälän 3 momentissa säädettäisiin hänelle mahdollisuus noutaa eläimet itselleen. Tilanne säilyisi ennallaan myös eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta määrättävän menettämisseuraamuksen osalta, johon ei nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa ole sovellettu rikoslain 10 luvun 6 §:n säännöksiä toisen omistaman rikoksen kohteena olevan

omaisuuden menettämistä koskevista rajoituksista (HE 80/2000 vp).

Pykälän 1 momentin viimeisen lauseen mukaisesti toissijaisesti olisi tuomittava menetetyksi eläintenpitokiellon kohteena olleiden eläinten asemesta niiden arvo siltä, joka on syyllistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen. Arvon menettämisestä näissä tapauksissa säädetään nykyisin viittaamalla eläinsuojelulain 57 §:n 2 momentissa rikoslain 10 luvun 8 §:ään. Arvon menettäminen on edelleen perusteltua näissä tilanteissa säännöksen ennalta ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Sillä korostettaisiin, ettei eläintenpitokieltoon määrätyn olisi missään tapauksessa kannattavaa pitää kiellon vastaisesti eläimiä (HE 80/2000 vp). Toissijainen arvokonfiskaatio tulisi kysymykseen silloin, kun kiellon vastaisesti pidettyä eläintä ei voitaisi tuomita menetetyksi siksi, että eläin on kuollut, luovutettu pätevästi ja pysyvästi toiselle, kätketty tai muuten täytäntöönpanon ulottumattomissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ensinnäkin siitä, että 1 momentissa tarkoitettu menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Edellä yleisperusteluissa on käsitelty niitä syitä, joiden perusteella tuomioistuimien ei enää tuomitsisi menettämisseuraamusta viran puolesta.

Rikoslain 10 luvun 9 §:ssä on yleissäännös siitä, että menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Pykälässä säädetään lisäksi, että rangaistusmääräysmenettelyssä vaatimuksen esittää rangaistusvaatimuksen antaja, joka on yleensä poliisimies. Eläin menettämisseuraamuksen kohteena on kuitenkin poikkeuksellinen eikä jäljempänä 3 momentissa tarkoitettua järjestelyä voida toteuttaa asianmukaisesti muutoin kuin tuomioistuimen määräyksiin. Tämän vuoksi ei voida pitää asianmukaisena, että 1 momentissa tarkoitettuja menettämisseuraamuksia määrättäisiin rangaistusmääräysmenettelyssä. Siksi ehdotetussa momentissa säädettäisiin, että menettämisseuraamus tuomittaisiin vain syyttäjän vaatimuksesta eikä säännöksessä säädettäisi mahdollisuutta vaatia menettämisseuraamusta rangaistusmääräysmenettelyssä.

Toiseksi momentissa säädettäisiin siitä, että edellä 1 momentissa tarkoitettuihin menettämisseuraamuksiin sovellettaisiin rikoslain

10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. Ensiksi mainitussa pykälässä säädetään menettämisseuraamuksen yleisistä edellytyksistä. Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen edellytyksenä on tehty rikos. Luvun 11 §:n 3 momentissa säädetään siitä, että jos menetyksi tuomittavaan omaisuuteen kohdistuu vakuusoikeus, sen haltija on oikeutettu maksuun omaisuuden arvosta.

Momentin mukaan sovellettaisiin 1 momentissa tarkoitettuun arvokonfiskaatioon rikoslain 10 luvun 10 §:n kohtuullistamissäännöstä. Pykälän mukaan menettämisseuraamus saadaan jättää kokonaan tai osaksi tuomitsematta, jos konfiskoitava omaisuus on vähäarvoista, jos tekijä jätetään seuraamuluonteisesti rangaistukseen tuomitsematta tai jos menettämisseuraamus olisi kohtuuton ottaen huomioon rikoksen ja esineen tai omaisuuden laatu, vastaajan taloudellinen asema sekä muut olosuhteet. Arvon menettäminen 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa voisi muodostua kohtuuttoman ankaraksi ja tosiasiallisesti rankaisulliseksi, jos se olisi näissä tilanteissa pakollinen ilman kohtuullistamismahdollisuutta.

Lähtökohtana olisi, että arvo konfiskoitaisiin täysimääräisenä. Kohtuullistaminen voisi kuitenkin tulla kyseeseen lähinnä silloin, kun arvokonfiskaatio olisi eläintenpitokieltoa rikkoneen taloudelliseen asemaan nähden hyvin ankara. Myös kiellon rikkomisen laadulla voisi olla merkitystä. Jos tekijä on joutunut huolehtimaan eläimestä pakkotilaluonteisissa olosuhteissa, kieltoa on rikottu hyvin lyhytaikaisesti tai muuten hyvin vähäisessä määrin eikä eläimille ole voinut aiheutua tästä haittaa, voitaisiin arvokonfiskaatiota kohtuullistaa. Myös tekijän syyntakeettomuudella voisi olla merkitystä. Toisaalta kohtuullistamiseen olisi suhtauduttava erityisellä varovaisuudella silloin, kun kiellon rikkomisella on tavoiteltu taloudellista hyötyä.

Momentin lopussa säädettäisiin siitä, että muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan, mitä rikoslain 10 luvun menettämisseuraamuksia koskevissa säännöksissä säädetään. Rikoslain 10 luvun säännöksiä noudatettaisiin esimerkiksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikostenkovälineen menettämiseen. Vastaava säännös

on nykyisin eläinsuojelulain 57 §:n 3 momentissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuin voi määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianosaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitetut eläimet. Nykyisessä laissa on vastaavanlainen säännös, joka on kuitenkin rajoitettu koskemaan vain eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteina. Ehdotuksen mukaan tuomioistuin voi sallia myös rikoksen kohteena olleiden eläinten myymisen asianosaisen toimesta ja lukuun ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Menettämisseuraamuksen kohteena voi olla tuomitun omistamia siitosarvoltaan arvokkaita eläimiä, joita menettämisseuraamuksen täytäntöön panemiseksi uhkaisu lopettaminen. Säännös on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja sovellettavaksi esimerkiksi tilanteisiin, joissa eläintenpitokieltoon liittyvän menettämisseuraamuksen täytäntöönpano muualla tavoin voisi muodostua kohtuuttomaksi.

Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet itselleen. Vastaavanlainen säännös on nykyisessä laissa. On huomattava, että vaikka eläimen ulkopuolinen osaomistaja noutaisi eläimet itselleen, eläintenpitokieltoon määrätyn on tästä huolimatta luovuttava omasta omistussuudesta eläimeen. Momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi siitä, että ulkopuolinen osaomistaja saisi eläimet haltuunsa korvauksetta. Toisin sanoen hänelle ei syntyisi velvollisuutta korvata kieltoon määrätylle tämän osuutta eläimestä. Sääntelyä ei voida pitää viimeksi mainitun henkilön kannalta kohtuuttomana, koska luovuttaminen osaomistajalle olisi vaihtoehto omaisuuden konfiskaatiolle, joka on korvaukseton.

Sivullisen osaomistajan kannalta kysymys on voinut olla siitä, että hän on antanut eläimen hoidettavaksi rikoksentekijälle, joka ei olekaan asianmukaisesti täyttänyt tehtäväänsä. Jos sivullisia osaomistajia on useita, tuomioistuin voisi määrätä, kuka heistä noutaa eläimet. Tällainen määräys ei vaikuttaisi muiden osaomistajien asemaan. Rikoksente-

kijä menettäisi omistusoikeutensa eläimeen, joka jakautuisi suhteellisesti muiden osamistajien kesken heidän omistusoikeusosuuksien mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tuomiossa olisi asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Määräajan asettaminen helpottaisi ja selkeyttäisi menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Määräaika ratkaistaisiin aina tapauskohtaisesti ja se tulisi asettaa mahdollisimman lyhyeksi kuitenkin niin, että luovuttaminen tai noutaminen olisi realistisesti toteutettavissa oleva vaihtoehto menettämisseuraamukselle. Lähtökohtaisesti ei tulisi asettaa muutamaa viikkoa pidempää määräaika. Määräajan asettamisella mahdollisimman lyhyeksi ehkäistäisiin sitä mahdollisuutta, että eläimet joutuisivat uuden eläintensuojelurikoksen kohteeksi.

Lähtökohtana on, että tuomioistuimien tuomitse eläimet menetetyksi. Jos tuomioistuin varaa edellä mainitun luovuttamis- tai noutamistilaisuuden ja jos eläimet luovutetaan tai noudetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin varaa 3 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen tai jos siihen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimen on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen 3 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä taikka ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

Pääsääntönä olisi, että menettämisseuraamus pantaisiin täytäntöön heti, kun se on mahdollista. Toisaalta jos tuomioistuin varaa tilaisuuden luovuttaa tai noutaa eläimet määräajassa, olisi ristiriitaista, jos samanaikaisesti niihin voitaisiin kohdistaa täytäntöönpanotoimia. Tämän vuoksi tuomioistuimen tulisi aina määrätä, että täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä luovuttamiselle tai noutamiselle varattuna määräaikana. Tämä ei kuitenkaan estäisi ryhtymästä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jos eläimet mainittuna aikana joutuisivat uuden eläinsuojelurikoksen kohteeksi. Jos tällainen

vaara on olemassa, ei tuomioistuimen tietokään tulisi antaa luovuttamis- tai noutamismahdollisuutta.

Jos eläimet luovutettaisiin tai noudettaisiin tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaisi edellä mainitun tavoin, eikä tältä osin siten olisi enää mitään täytäntöönpantavaa. Toisaalta jos tuomioistuimen varaamaa tilaisuutta ei käytettäisi hyväksi, saataisiin täytäntöönpanoon ryhtyä heti määräajan päätyttyä.

Edellä sanotusta pääsäännöstä huolimatta on kuitenkin perusteltua, että tuomioistuin saisi erityisestä syystä muissakin kuin luovuttamis- ja noutamistapauksissa määrätä, ettei täytäntöönpanoon saada heti ryhtyä. Eriytyinen syy voisi olla käsillä lähinnä silloin, kun välittömästä täytäntöönpanosta uhkaisu aiheutuu jollekulle peruuttamatonta ja varteenotettavaa vahinkoa, eikä menettämisseuraamuksen tarkoituksaan vaatisi välitöntä täytäntöönpanoa. Esimerkiksi hyvin arvokkaan siitoseläimen osalta täytäntöönpanotoimi saattaa olla lopettaminen, jonka lykkäämiseksi voisi jossain tapauksessa tulla kysymykseen tuomioistuimen määräys, ettei täytäntöönpanoon saada ryhtyä pääsäännön mukaisesti.

Momentissa viitataan myös siihen, että tuomioistuin voi määrätä, ettei täytäntöönpanoon tule ryhtyä ennen kuin toisin määrätään. Asiasta määräisi toisin käytännössä muutoksenhakutuomioistuin. Jos taas alemman oikeusasteen ratkaisuun ei haettaisi muutosta, se tulisi lainvoimaiseksi valitusajan päätyttyä. Tuomio olisi tällöin täytäntöönpanokelpoinen yleisten säännösten nojalla, eikä tuomioistuimen tarvitsisi momentin lopun perusteella enää erikseen lausua tuomion täytäntöönpanokelpoisuudesta.

23 b §. *Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus.* Uuteen 23 b §:ään siirrettäisiin asiallisesti muuttamattomana nykyisin luvun 23 §:n 4 momentissa oleva uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus koskeva säännös.

24 §. *Oikeushenkilön rangaistusvastuu.* Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan nykyisin luvun 14 §:n mukaan eläinsuojelurikokseen. Esityksessä ehdotetaan törkeää eläinsuojelurikosta koskevan säännöksen säätämistä. Oikeushenki-

lön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös ehdotettavaa eläinsuojelurikoksen törkeää tekemuotoa.

1.2 Eläinsuojelulaki

50 §. Virka-apu. Pykälän 3 momentissa säädetään kunnaneläinlääkäriin antamasta virka-avusta eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa. Menettämisseuraamusten täytäntöönpano siirtyi ulosottomiehiltä poliisilaitoksille sakon täytäntöönpanosta annetun lain tultua voimaan vuonna 2002. Momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi niin, että kunnaneläinlääkäriin on tarvittaessa annettava virka-apua poliisilaitokselle eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §. Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset. Pykälän otsikko eläinrääkkäys ehdotetaan muutettavaksi muotoon rangaistuksia koskevat viittaussäännökset. Eläinrääkkäystä rikosnimikkeenä ei enää käytetä rikoslaisissa eikä muualla lainsäädännössä.

Pykälässä viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:iin.

54 §. Eläinsuojelurikkomus. Pykälän 1 momentissa viitataan nykyään rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:ään. Viittaus ehdotetaan edellä 53 §:ssä mainituista syistä muutettavaksi viittaukseksi rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ään.

55 §. Eläintenpitokielto. Pykälän 1 momentissa olisi nykyiseen tapaan viittaus eläintenpitokieltoa koskevaan rikoslain säännökseen eli ehdotettuun rikoslain 17 luvun 23 §:ään eläintenpitokiellosta. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuimien veloitettaisiin ilmoittamaan eläintenpitokieltoa koskevasta ratkaisusta Oikeusrekisterikeskukselle, joka ylläpitää rekisteriä eläintenpitokielloista. Myös muutoksenhakutuomioistuimen tulisi ilmoittaa rekisterinpitäjäl-

le, jos se on kieltänyt eläintenpitokieltoa koskevan tuomion täytäntöönpanon.

57 §. Menettämisseuraamus. Pykälän 1 momentissa on nykyisin viittaus eläintenpitokiellon määräämisen yhteydessä tapahtuvaan menettämisseuraamukseen rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa. Esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 17 luvun uudessa 23 a §:ssä säädettäisiin eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta. Tämän vuoksi momentin viittaus rikoslakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ehdotettua sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta tuomittavasta menettämisseuraamuksesta. Asiasta ehdotetaan esityksessä säädettäväksi rikoslain 17 luvun uuden 23 a §:ssä. Tämän vuoksi nykyinen 2 momentti on tarpeeton ja ehdotettu viittaus edellä 1 momentissa kattaisi myös nämä tapaukset.

Nykyisen 3 momentin mukaan muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään. Viittauksella tarkoitetaan, että esimerkiksi rikoksen tuottaman hyödyn tai rikosentekovälineiden menettämiseen sovellettaisiin rikoslain yleisiä menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi rikoslain 17 luvun 23 a §:n 2 momentissa. Pykälän nykyinen 3 momentti on tämän vuoksi tarpeeton.

1.3 Laki sakon täytäntöönpanosta

2 §. Seuraamuksen täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälän uuteen 5 momenttiin ehdotetaan säädettäväksi viittaussäännös rikoslain 17 luvun 23 a §:n 4 momenttiin. Viitatussa rikoslain säännöksessä säädettäisiin eläinsuojelurikokseen liittyvän, eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

1.4 Laki eläinten kuljetuksesta

40 §. Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset. Pykälän 2 momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojeluri-

koksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:iin.

1.5 Laki koe-eläintoiminnasta

38 §. *Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset.* Pykälän 2 momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:iin.

1.6 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista

18 §. *Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa.* Pykälässä säädetään eläinten hyvinvoinnin tuen ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukaisen tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä eräissä tapauksissa. Pykälässä viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälän 1–3 momenteissa ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:iin. Pykälä säilyisi muutoin asiallisesti muuttamattomana.

1.7 Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

16 §. *Yleiset alentamisperusteet.* Pykälän 4 momentissa säädetään kotieläintalouden

tuen myöntämättä jättämisestä tai maksamisen keskeyttämisestä rikoksen johdosta. Momentissa viitataan nykyisin rikoslain 17 luvun eläinsuojelurikosta koskevan 14 §:ään ja lievää eläinsuojelurikosta koskevaan 15 §:ään. Koska rikoslain 17 luvun uudessa 14 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi törkeästä eläinsuojelurikoksesta, viittausta tulee muuttaa ehdotusta vastaavaksi. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan viitattavaksi eläinsuojelurikoksia koskeviin rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:iin. Pykälä säilyisi muutoin asiallisesti muuttamattomana.

1.8 Laki eläintenpitokieltoverkisteristä

1 §. *Eläintenpitokieltoverkisteri ja sen käyttötarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin eläintenpitokieltoverkisteristä, rekisterinpitäjästä ja rekisterin käyttötarkoituksesta. Pykälän 1 momentin mukaan eläintenpitokieltoverkisteriä pidettäisiin tuomioistuinten rikoslain 17 luvun 23 §:n nojalla määräämistä eläintenpitokielloista. Rekisteri olisi valtakunnallinen ja sitä pitäisi Oikeusrekisterikeskus sille välitettyjen ilmoitusten perusteella.

Oikeusrekisterikeskukselle rekisterinpitäjänä kuuluisivat kaikki ne tehtävät, jotka johtuvat henkilötietolaissa rekisterinpitäjälle säädetyistä tehtävistä. Oikeusrekisterikeskus vastaisi tietojen luovutustehtävistä, tietojen poistamisesta ja tietojenkäsittelyn lainmukaisuuteen liittyvistä tehtävistä.

Ehdotuksessa ei edellytettäisi, että tuomioistuimen määräämä rekisteriin talletettava eläintenpitokielto olisi lainvoimainen. Eläintenpitokieltoa on nykyisin ja ehdotetun rikoslain 17 luvun 23 §:n 4 momentin mukaan noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Myös eläintenpitokieltoetuomiossa tarkoitettu ja eläimiä koskeva menettämisseuraamus voidaan ehdotetun rikoslain 17 luvun 23 a §:n 4 momentin mukaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Näistä syistä rekisteristä tulee ilmetä myös lainvoimaa vailla olevat kiellot.

Tuomioistuinten eläintenpitokieltoja koskevista ilmoituksista säädetään nykyisin eläinsuojelulain 55 §:n 3 momentissa. Mäntä pykälää ehdotetaan nyt käsillä olevalla ehdotuksella muutettavaksi niin, että ilmoi-

tukset tehtäisiin jatkossa Elintarviketurvallisuusviraston sijasta Oikeusrekisterikeskuskelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta. Rekisteriä pidettäisiin eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä määriteltäisiin lain suhde asiaa koskeviin yleislakeihin. Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovellettaisiin mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin muutoin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Eläintenpitokieltorekisterissä olevien tietojen käsittelyyn sovellettaisiin edellä mainittuja yleislakeja, jollei ehdotettuun lakiin ehdotettavissa erityissäännöksissä toisin säädetä. Yleislakien mukaan jäisi siten pääsäännön mukaan määräytyväksi esimerkiksi rekisterinpitäjän velvollisuudet, luonnollisen henkilön oikeus tarkastaa itseään koskevat rekisteriin talletetut tiedot ja järjestelmään talletettujen tietojen julkisuus.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan eläintenpitokieltorekisteriin sisältyvät tiedot olisivat salassa pidettäviä. Nyt käsillä olevaan lakiehdotukseen sisältyisivät erityissäännökset siitä, millaisissa tilanteissa julkisuuslaisissa säännelyjen tilanteiden lisäksi voidaan luovuttaa järjestelmään talletettuja salassa pidettäviä tietoja (4—6 §).

Tietoja eläintenpitokieltorekisteriin tallettusta eläintenpitokiellosta saavat ovat julkisuuslain 23 § mukaan velvollisia olemaan ilmaisematta näin saamiaan tietoja. Vaitiolovelvollisuus koskee myös sitä, joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain perusteella annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen perusteella annetusta luvasta muuta johdu.

3 §. *Rekisterin tietosisältö.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi rekisterin tietosisältöä kuvaava säännös. Eläintenpitokieltoon määrätyn henkilön yksilöimiseksi rekisteriin ehdotetaan tallettavaksi kieltoon määrätyn henkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot eli käytännössä postiosoite.

Rekisteriin talletettaisiin myös tiedot tuomion antaneesta tuomioistuimisesta, päätöksen ajankohta ja sen muut yksilöintitiedot. Rekisteriin talletettaisiin myös kiellon sisältö ja sen kesto. Kiellon sisältö tarkoittaisi rikoslain 17 luvun 23 §:ssä tarkoitettuja tietoja eli tietoa siitä, onko kiello yleinen vai rajattu koskemaan vain määrättyjä eläinlajeja. Rekisteriin on myös ilmoitettava mainitun rikoslain säännöksen nojalla tuomioistuimen mahdollisesti sallimat poikkeukset eläinten omistamista koskevasta kiellosta. Rekisteristä tulisi myös ilmetä, onko kiello pysyvä ja, jos kysymys on määräaikaisesta kiellosta, sen alkamis- ja päättymisajankohta.

Pykälässä mainitulla rekisteriin tallettavalla tiedolla kiellon muusta voimassa olosta tarkoitetaan, että myös muutoksenhakutuomioistuimen tulisi ilmoittaa rekisterinpitäjälle, jos se rikoslain 17 luvun 23 a §:n 4 momentin mukaan kieltäisi alemman tuomioistuimen antaman eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, jolloin myöskään eläintenpitokiello ei ehdotetun rikoslain 17 luvun 23 §:n 4 momentin mukaan koskisi mainittuja eläimiä.

Tiedot talletettaisiin tuomioistuimen ratkaisustaan antaman ilmoituksen perusteella. Ilmoituksesta säädetään eläinsuojelulain 55 §:n 3 momentissa. Pykälään ehdotetaan esityksessä tehtäväksi rekisterin perustamisen edellyttämät muutokset.

4 §. *Tietojen luovuttaminen rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälässä säädettäisiin rekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta eläintenpitokiellon noudattamista valvoville viranomaisille. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rekisteristä saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi kiellon valvonnasta huolehtiville eläinsuojelulain 34, 34 a ja 35—37 §:ssä mainituille viranomaisille. Eläinsuojelulain manituissa pykälissä säädetään eläinsuojeluviranomaisista, joita ovat maa- ja metsätalousministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto ja paikallisella tasolla kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvantaa hoitava viranomais ja poliisi. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös teurastamo- ja tai teurastuspaikkoja tarkastaville tarkastuseläinlääkärille sekä rajaeläinlääkärille.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tiedot voitaisiin luovuttaa poliisille eläinsuojelurikoksen esitutkintaa varten ja yleisille syyttäjille eläinsuojelurikosta koskevaa esitutkintaa, syytettä, syyteharkintaa ja eläintenpitokieltovaatimuksen esittämistä varten. Kohdassa eläinsuojelurikos on rikoslajia koskeva yleisnimitys, joka kattaa myös eläinsuojelurikkomuksen esitutkinnan. Poliisin ja syyttäjä tarvitsevat tietoja voimassa olevasta eläintenpitokiellosta, koska kiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi. Esityksessä ehdotetaan lisäksi rikoslain 17 luvun 23 §:n 3 momentissa säädettyväksi, että aikaisempi eläintenpitokielto voi olla peruste määrätä pysyvä eläintenpitokielto, jos sitä koskevat muut laissa säädettyvät edellytykset täyttyisivät. Koska eläintenpitokielto ehdotetun rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan jatkossa määrättäisiin syyttäjän vaatimukselta, syyttäjä tarvitsee vaatimuksen esittämiseksi kaikissa näissä tilanteissa tietoja rekisteristä.

Samoista syistä tietoja luovutettaisiin momentin 3 kohdan mukaan myös yleisille tuomioistuimille eläinsuojelurikosasian ja eläintenpitokieltoa koskevan vaatimuksen käsitteilyyn.

Momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettyväksi, että tietoja luovutettaisiin sellaisten maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitoa varten, joissa eläintenpitokielto laissa erikseen säädettyissä tapauksissa on otettava tai voidaan ottaa huomioon. Yleisperusteluissa selostetulla tavalla eläintenpitokielto vaikuttaa esimerkiksi luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain mukaisesti tukiin sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain mukaiseen kotieläintalouden tukeen.

Tiedot luovutettaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuun tietojärjestelmään tallettavaksi ja käytettäväksi. Kyse on teknisestä ratkaisusta, jolla tiedot saadaan välitettyä oikeushallinnon tietojärjestelmistä maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän kautta tiedon saantiin oikeutetuille, kohdassa mainituille käyttäjille. Maaseutuelinkeinohallinnon

tietojärjestelmän välittämät tiedot päivittyisivät Oikeushallintokeskuksen ylläpitämään rekisteriin tehtyjen muutosten myötä. Niihin tulisi siten tätä kautta sovellettaviksi myös tietojen tallettamista, säilyttämistä ja tietojen poistoa koskevat säännökset.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettyväksi, että edellä tarkoitetuissa tapauksissa tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käytöthyönteiden avulla.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettyväksi, että tiedot pykälässä tarkoitetuille viranomaisille toimitettaisiin maksutta.

5 §. Tietojen luovuttaminen rekisteriotteella. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettyväksi, että eläintenpitokielto rekisteristä voidaan antaa tiettyä henkilöä koskeva ote, jos se on perusteltu eläinsuojelun toteuttamiseksi tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten. Yksityksillä tai muilla kuin 6 §:ssä tarkoitetuille viranomaisilla voi yksittäisissä tapauksissa olla perusteltu tarve saada kielloista tietoja eläinsuojelullisista syistä. Hyväksyttävä syy voisi olla esimerkiksi eläimen myyminen tai sijoittaminen ulkopuolisen henkilön ylläpidettäväksi tai hoitoon. Otteen hakijan olisi luonnollisesti yksilöitävä pyyntönsä ja se, että se täyttää laissa säädetty edellytykset. Otteen luovuttamisen edellytysten olemassa olon ratkaisisi rekisterinpitäjä.

Henkilöllä olisi lisäksi oikeus saada itseään koskeva ote 6 §:ssä säädettyissä tapauksissa. Henkilötietolain 26 §:ssä säädetään jokaisen oikeudesta saada tarkistaa, mitä tietoja rekisteriin on hänestä talletettu. Mainitun tarkastusoikeutta koskevan säännöksen nojalla ei kuitenkaan voida luovuttaa rekisteristä tietoja muuhun tarkoitukseen. Lisäksi tarkastusoikeuden toteuttamiseksi annettavien tietojen maksullisuudesta on henkilötietolaissa säädetty erikseen. Tämän vuoksi ehdotettuun 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityinen säännös oikeudesta saada ote. Selvyden vuoksi pykälän 4 momentissa todettaisiin, että rekisteröidyn tarkastusoikeudesta säädetään henkilötietolaissa.

Pykälän 2 momentin mukaan otteeseen merkittäisiin 3 §:ssä mainitut tiedot tai merkintä siitä, ettei henkilöllä ole voimassa olevaa eläintenpitokieltoa. Otteeseen merkittäisiin myös, mitä tarkoitusta varten se on an-

nettu. Otteen käyttötarkoituksen määrittely korostaa velvollisuutta olla käyttämättä tietoja muihin tarkoituksiin ja siten tehostaa henkilötietojen suojan kannalta keskeistä käyttö-tarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaus valtion maksuperustelakiin (150/1992). Momentin mukaan 1—2 momentissa tarkoitetaan otteen maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa ja mainitun lain 8 §:n nojalla oikeusministeriön asetuksella. Maksuperustelain 4 §:n mukaan valtion viranomaisen suorituksen tulee olla maksullinen, jollei maksutomuudelle ole perusteltua syytä, jos kyseessä on palvelu, joka on tuotettu tilauksesta tai toimeksiannosta tai muu toiminta, jonka tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteistä.

6 §. *Oikeus pyytää rekisteriotteen esittämistä.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jalostusyhteisö, joka kirjaa eläimiä kantakirjaan tai muuhun jalostusrekisteriin, voi eläinsuojelun toteuttamiseksi pyytää kirjaamisen hakijaa esittämään mainitulle yhteisölle nähtäväksi hakijaa koskevan otteen eläintenpitokielto rekisteristä.

Kantakirjaa tai jalostusrekisterejä ylläpitävät organisaatiot voivat oikeudellisesti olla rekisteröityjä yhdistyksiä, osuuskuntia tai osakeyhtiöitä. Tämän vuoksi niistä ehdotetaan käytettäväksi yhteisnimitystä jalostusyhteisöt. Momentissa tarkoitettuja jalostusyhteisöjä olisivat muun muassa Suomen Hippos ry ja Suomen Kennelliitto ry. Tuotantoeläinten kantakirjoja tai jalostusrekisterejä ylläpitävät esimerkiksi Faba Palvelu Osuuskunta, FABAsika Oy ja Pro Agria Keskusten Liitto.

Lakiehdotuksessa säädettäisiin jalostusyhteisöille oikeus pyytää otetta nähtäväksi, mutta pyynnön esittämisen tarve yksittäisessä tapauksessa jätettäisiin jalostusyhteisön harkintaan. Ammattimaisesti eläimiä kasvattavat voivat rekisteröidä vuosittain useita kymmeniä eläimiä, joten jokaisen siitoseläimen tai pentueen rekisteröinnin yhteydessä ei olisi tarkoituksenmukaista pyytää otetta nähtäväksi. Yhteisöt voisivat omissa ohjesäännöissään luoda kunkin eläinlajin jalostus- ja kasvatustoimintaan soveltuvat otteen pyytämistä koskevat käytännöt. Käytäntöjä luotaessa olisi syytä ottaa huomioon se, että rekisteröinnin

hakija olisi edellä 5 §:ssä säädettyin tavoin velvollinen maksamaan otteen hakemisen kustannukset.

Momentin mukaan ote voitaisiin pyytää vain nähtäväksi. Käytännössä hakija voisi esittää otteen paikan päällä hakemuksen tekemisen yhteydessä tai toimittaa muualla tavoin jalostusyhteisölle siksi ajaksi kuin se on tarpeen asian käsittelemiseksi. Ehdotuksella otteen toimittamisesta vain nähtäväksi estetään se, että jalostusyhteisö keräisi tai tallettaisi mainittuja tietoja henkilötietolain vastaisesti.

Jalostusyhteisö olisi velvollinen pitämään salassa eläintenpitokieltoa koskevat eläintenpitokielto rekisteriin talletetut tiedot. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka oikeuttaisi jalostusyhteisön salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan eläinsuojelua valvovalle viranomaiselle, jos sille tehdystä hakemuksesta ja hakijan esittämästä rekisteriotteesta ilmenee, että hakija omistaa tai pitää eläimiä vastoin eläintenpitokieltoa. Eläintenpitokiellon rikominen on rangaistava teko. Ilmoitus voisi siten olla poliisille tehtävä rikosilmoitus tai ilmoitus muulle eläinsuojeluviranomaiselle. Jalostusyhteisö voi myös evätä kantakirjauksen tai rekisteröinnin, jos sen säännöt mahdollistavat tämän. Otteen pyytämismahdollisuus ja mahdollisuus ilmoittaa kiellon rikomisesta viranomaisille toimisi käytännössä suurelta osin ennalta ehkäisevästi siten, ettei eläintenpitokieltoon määrätty todennäköisesti yrittäisi rekisteröidä eläintenpitokielto tuomiossa tarkoitettuja eläimiä.

Henkilöstä, jolla ei nähtäväksi pyydetyn rekisteriotteen mukaan olisi kieltoa omistaa, pitää tai hoitaa hakemuksen kohteena olevia eläimiä, ei olisi tarpeen tehdä jalostusyhteisön asiakirjoihin muuta kuin myönteistä päätöstä koskevat merkinnät. Tämä koskisi myös tilanteita, joissa hakija olisi määrätty tiettyä eläinlajeja esimerkiksi nautaeläimiä koskevaan eläintenpitokieltoon, joka ei kuitenkaan koskisi rekisteröinnin kohteena olevaa muuta eläinlajeja kuten koiria.

7 §. *Tietojen poistaminen rekisteristä.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläintenpitokielto rekisteriin talletetut tiedot olisi poistettava rekisteristä, jos eläintenpitokieltoa koskeva päätös on muutoksen-

haun johdosta kumottu tai kun kiello on päätynyt.

Rekisteriin talletettaisiin edellä 1 §:n perusteluissa selostettuun tapaan lainvoimaa vailla olevat kiellot, koska ne ovat pantavissa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Kiello poistettaisiin ehdotuksen mukaan kuitenkin rekisteristä, jos ylempi tuomioistuim kumoaisi kielloa koskevan päätöksen.

Kiellon päättymisen jälkeen kielloon määrätty voi jälleen omistaa, pitää tai hoitaa eläimiä taikka muutoin vastata niiden hyvinvoinnista, eikä päättyneellä kiellolla ole vaikutusta esimerkiksi oikeuteen jatkaa eläimiin liittyvää elinkeinoä tai harrastusta. Tämän vuoksi määräaikainen kiello poistettaisiin ehdotuksen mukaan rekisteristä heti, kun se tuomioissa määrättynä ajankohtana päättyisi.

Eräissä tapauksissa viranomaiset kuitenkin tarvitsevat tietoa myös päättyneistä eläintenpitokielloista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tiedot päättyneistä kielloista siirretään Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämään arkistohakemistoon, josta niitä voitaisiin luovuttaa 4 §:ssä säädettyille viranomaisille. Eläinsuojeluviranomaiset mukaan lukien poliisi sekä syyttäjät ja tuomioistuimet tarvitsevat arkistohakemistosta tietoa päättyneistä kielloista, koska eläintenpitokieltoon tuomittu on voinut kiellon voimassa ollessa rikkoa kielloä, mikä on rangaistava teko. Myös maaseutuelinkeinohallinnon viranomaiset käytännössä tilata tarkastuksiansa yhteydessä valvovat eläintenpitokieltoja. Rikkomus voi kuitenkin tulla viranomaisten tietoon vasta kiellon päättymisen jälkeen. Syyteoikeus sakkorikkomuksesta vanhenee rikoslain 8 luvun 1 §:n mukaan kahdessa vuodessa. Eläinsuojeluviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet tarvitsevat siten tietoa päättyneistä kielloista vähintään tämän ajan.

Esityksessä ehdotetaan myös rikoslain 17 luvun 23 §:n 3 momentissa säädettäväksi, että aikaisempi määräaikainen kiello voi olla peruste määrätä uusi kiello pysyvänä, jos tuomittua pidetään pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä tai vastaamaan niiden hyvinvoinnista. Harkintaa uuden kiellon määräämisestä pysyväksi ei ole ehdotuksessa sidottu siihen, että uusi rikos olisi tehty aikaisemman kiellon voimassa ollessa. Myös

edellisen määräaikaisen kiellon päättymisen jälkeen tehty rikos voisi tuomioistuimen harkinnan mukaan säännöksessä mainittujen edellytysten täytyessä johtaa uuden kiellon määräämiseen pysyväksi. Tietoa päättyneestä määräaikaisesta kiellosta on siten perusteltua säilyttää uuden rikoksen johdosta esitettävää eläintenpitokieltovaatimusta ja sen oikeuskäsittelyä varten kohtuulliseksi katsottavan ajan edellisen kiellon päättymisestä. Kohtuullinen aika tietojen säilyttämiselle arkistohakemistossa olisi ehdotettu viisi vuotta kiellon päättymisestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kun tiedot poistetaan eläintenpitokielto rekisteristä, ne olisi poistettava myös maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä. Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain mukaan poliisiasiain tietojärjestelmään talletettujen tietojen poistamisesta säädetään asianomaisessa laissa (22 §). Yleisperusteluissa ja jaksossa riippuvuus muista esityksistä mainittuun uudistettavana olevaan lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sisältyvät eläintenpitokieltoja koskevat poistamisäännökset tulee niitä eduskunnassa käsiteltäessä yhteen sovittaa yhdenmukaisiksi nyt ehdotettavien eläintenpitokielto rekisteriä koskevien tietojen poistamista koskevien säännösten kanssa.

8 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Ennen voimaantuloä voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9 §. Siirtymäsäännös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ennen lain voimaantuloä määrättyihin eläintenpitokieltoihin, jotka ovat voimassa lain voimaan tullessa, sovelletaan lakiehdotuksen säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että tiedot lain voimaan tullessa voimassa olevista kielloista talletettaisiin perustettavaan eläintenpitokielto rekisteriin. Kun nämä kiellot päättyisivät, niitä koskevat tiedot siirrettäisiin 7 §:ssä säädettyyn arkistohakemistoon.

1.9 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

24 §. Salassa pidettävät viranomaisten asiakirjat. Pykälän 1 momentin 28 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että

eläintenpitokieltorekisteriin talletetut tiedot ovat salassa pidettäviä.

2 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Laki eläintenpitokieltorekisteristä on tarkoitettu tulemaan voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta.

Rikoslain 3 luvun 2 §:n säännöksen nojalla ratkaistaan se, sovelletaanko tekoon vanhaa tai uutta lakia. Säännös koskee rikossäännöksen ajallista soveltumista.

3 Sääntämisyjärjestys ja suhde perustuslakiin

Rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan eläintenpitokieltolaki tarkoittaa nykyisin, että henkilö menettää oikeuden pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Nykyinen laki ei estä kieltoon määrättyä omistamista eläimiä, kunhan hän ei pidä tai hoida niitä tai muuten vastaa niiden hyvinvoinnista.

Esityksessä ehdotetaan, että eläintenpitokieltolakiin koskevaa rikoslain 17 luvun 23 §:ää muutettaisiin niin, että kieltoon määrätty ei saisi kiellon aikana omistaa eläimiä tai sellaisten eläinlajien yksilöitä, joita kieltolaki koskee. Tuomioistuimen voimalla kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista. Valtiolla menetetyksi olisi luvun 23 a §:n nojalla tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitettujen eläinten, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltolakiin määrättävä.

Kiellon laajennusta on arvioitava perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta. Perustuslakivaliokunnan lausuntoikäntönsä mukaan perusoikeutta rajoittavan tai siihen puuttuvan sääntelyn tulee olla perusteiltaan hyväksyttävää ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä välttämättömästä hyväksyttävän tarkoituksen toteuttamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon sääntelyn oikeasuhtaisuutta koskevat vaatimukset

siten, että perusoikeuteen puuttuminen ei saa johtaa yksilön kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

Omaisuuksien suoja tarkasteltaessa on huomioitava, että eläintenpitokieltolaki ja siihen liittyvä menettämisseuraamus ovat rikoksen johdosta määrättäviä turvaamistoimenpiteitä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, ettei perustuslain 15 §:n 1 momentin säännös anna suojaa henkilön rikoksella hankkimalle tai hänen rikolliseen toimintaansa välittömästi liittyvälle omaisuudelle (PeVL 33/2000 vp). Toisaalta perustuslaki ja sen perusoikeussäännökset asettavat rajoja sille, millaisia rangaistus- tai muita seuraamuksia rikoksiin voidaan liittää (PeVL 23/1997 vp).

Eläintenpitokieltolaki määrätään eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja uusien rikosten estämiseksi. Eläinten hyvinvoinnin turvaaminen syrjäyttää omaisuuden suojan tilanteissa, joissa kyse on rikoksen kohteena olleiden eläinten omistamisen kieltämisestä ja valtiolle tuomitsemisesta rikoksen johdosta. Omaisuuden suojan kannalta on huomionarvoista, että eläintenpitokieltolaki ja siihen liittyvä menettämisseuraamus voivat koskea myös sellaisia tuomitun päätöstä annettaessa omistamia eläimiä, jotka eivät ole olleet rikoksen kohteina. Häntä myös kieltäisi kiellon aikana hankkimasta uusia eläimiä. Myös näissä tapauksissa eläinten suojeleminen joutumasta uusien rikosten kohteiksi on katsottava hyväksyttäväksi perusteeksi omaisuuden suojan syrjäyttämiseksi lainsäädännössä. Ehdotettu laajennus on myös tuomitun ja sivullisten oikeusaseman selventämiseksi sekä kiellon valvonnan kannalta välttämätön. Tuotantoeläinten terveydellä ja hyvinvoinnilla on lisäksi selkeä yhteys elintarviketurvallisuuksien ja kansanterveyteen.

Omaisuuksien suoja harkittaessa on lisäksi otettava huomioon, että eläintenpitokiellon määrittäminen, sen kesto ja laajuus on kuten nykyäänkin viime kädessä jätetty tuomioistuimen harkintaan. Omistamisen osalta lakiehdotukseen sisältyisi tuomioistuimelle säädetty mahdollisuus poikkeuksellisesti sallia eläinten omistaminen eräissä tilanteissa. Näin voitaisiin ottaa huomioon tilanteet, jossa omistamisen kieltäminen poikkeukselli-

sesti yksittäisessä tapauksessa voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen.

Kielto omistaa eläimiä eläintenpitokiellon aikana on merkityksellinen myös perustuslain elinkeinonvapautta koskevan 18 §:n 1 momentin valossa. Sen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Tuomioistuimen määräämä eläintenpitokielto rajoittaa siihen määrätyn oikeutta hankkia toimeentulonsa eläinten pitoon tai niiden hyvinvointiin liittyvällä elinkeinolla kiellon aikana. Kiellon määräämisellä on kuitenkin jo nykyisen lain mukaisten säännösten nojalla tämä vaikutus, eikä ehdotus kiellon laajentamisesta koskemaan eläinten omistamista merkittävästi muuta nykytilaa elinkeinonharjoittamisen kannalta. Eläintenpitokiellolla ei myöskään pyritä puuttumaan yrittämisen vapauteen sinänsä, vaan estämään sellainen elinkeinonvapauden väärinkäyttö, joka perustuu lainvastaisuuksiin ja eläinten vahingoittamiseen. Eläintenpitokiellolla turvataan myös niiden yrittäjien toimeentulomahdollisuuksia, jotka harjoittavat eläimiin kohdistuvaa tai niihin liittyvää liiketoimintaa asianmukaisesti. Näillä perusteilla on vastaavasti katsottu myös liiketoimintakieltoa koskevat säännökset yhteensopiviksi perustuslain turvaaman elinkeinonvapauden ja sitä koskevan soveltamiskäytännön kanssa (HE 82/2006 vp, HE 198/1996 vp).

Ehdotettava laki eläintenpitokieltorekisteristä ja lakiehdotus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 1 momentin ja 12 §:n 2 momentin kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään lainkohdan mukaan tarkemmin lailla. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen suojata lainsäädännöllä yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp, s. 53).

Yleinen henkilötietojen suoja koskeva laki on henkilötietolaki. Jos on tarkoitus poiketa henkilötietolaissa säädetystä velvoitteista, on säännökset otettava lakiin. Lain tasoista säätelyä tarvitaan, jos kysymys on erityissään-

nöksistä, jotka koskevat rekisteröintitavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuina tietojen luovutettavuus, henkilörekisterien yhdistämistä sekä tietojen antamista teknisen käyttöyhteyden avulla ja tietojen säilytysaikaa (PeVL25/1998 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL30/2006 vp, PeVL 12/2002 vp).

Esitykseen sisältyvän eläintenpitokieltorekisteriä koskevan lakiehdotuksen tavoitteena on eläinsuojelulaissa säännellyn eläinten hyvinvoinnin turvaaminen ja tuomioistuimen antaman eläintenpitokiellon valvonnan tehostaminen. Perustettava rekisteri on tarpeellinen ja käytännössä välttämätön eläinsuojeluvälön käytännön toteutumisen kannalta. Ehdotetulla säätelyllä olisi siten oikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet.

Lakiehdotus sisältäisi säännökset eläintenpitokieltorekisterin käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja tietojen luovuttamisesta siitä sekä teknisen käyttöyhteyden avulla että otteella. Niiltä osin kuin mainitussa laissa ei toisin säädettäisi, rekisteröidyn oikeudet määräytyisivät henkilötietolain mukaan. Lakiin otettavat säännökset eivät pääosin poikkea siitä, miten tilannetta tulisi arvioida yleislain nojalla. Rekisterin tietosisältö, sen lähteet ja tietojen luovutus siitä perustuvat viranomaisille säädettyihin tehtäviin ja heidän tiedontarpeensa rekisteristä lain nojalla tekemien päätösten tekemiseen tai valvonnan toteuttamiseen. Ehdotuksessa säänneltäisiin täsmällisesti myös tietojen rekisterissä pitämisen tai rekisteristä poistamisen jälkeen arkistossa pidettävien tietojen säilytyksestä.

Yksityisyyden suojaan liittyy myös esityksen ehdotus, että eläintenpitokieltorekisteriin sisältyvät tiedot säädettäisiin julkisuuslaissa salassa pidettäviksi. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Ehdotuksen perustuslainmukaisuutta on arvioitava mainitussa perustuslain säännöksessä säädetyn tiedonsaantioikeuden kannalta. Eläintenpitokielto on rikokseen perustuva seuraamus, joka tietojen arkaluonteisuuden puolesta rinnastuu rangaistukseen. Tämän

vuoksi sitä koskevat tiedot rinnastettaisiin ehdotuksessa julkisuuslain 24 §:n 28 kohdassa nykyään salassa pidettäviin vangittuja ja vapauden menettäneitä henkilöitä koskeviin tai rikos- ja sakkorekisterien sisältämiin tietoihin. Tiedonsaantirajoitusta on pidettävä välttämättömänä yksityisyyden suojan vuoksi. Eläintenpitokiellon valvonnan kannalta on riittävää, että vain laissa säädetty viranomaiset ja muut yksityiset tahot laissa säädettyin edellytyksin saavat rekisteristä tietoja.

Ehdotetun säännöksen merkitystä perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetyn tiedonsaannin kannalta arvioitaessa on otettava huomioon, että ehdotettu säännös ei merkitsisi muutosta tuomioistuinten päätösten julkisuutta koskevaan sääntelyyn, josta säännelään oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuutta koskevissa säädöksissä (370/2007 ja 381/2007). Se ei myöskään vaikuttaisi eläinsuojelulain valvonnan hoitamisessa syntyviin asiakirjojen julkisuuteen.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin edellyttämä tiedonsaantioikeus on otettu esityksessä huomioon kahdella tavalla. Jalostusyhteisö, joka kirjaa eläimiä kantakirjaan tai muuhun jalostusrekisteriin, voisi eläinsuojelun toteuttamiseksi pyytää kirjaamisen hakijaa esittämään mainitulle yhteisölle nähtäväksi hakijaa koskevan otteen eläintenpitokieltorekisteristä. Tämän toteuttamiseksi hakijalle säädettäisiin oikeus saada eläintenpitokieltorekisterinpitäjältä tätä tarkoitusta varten itseään koskeva ote rekisteristä. Mainitut yhteisöt rekisteröivät eläimiä ja niihin liittyviä omistussuhteita yhteisön sääntöihin perustuen. Yhteisöjen kantakirjaus- tai rekisteröintitoiminnan ja siihen mahdollisesti liittyvän toiminnan kuten näyttelyiden kautta yhteisöt tekevät eläinsuojeluvalvonnan kannalta merkittävää työtä. Mainittuun tiedonsaantiin on siten perustuslain 12 §:n 2 momentin edellyttämän tiedonsaantioikeuden valossa eläinsuojeluun liittyvä hyväksyttävä peruste.

Ehdotettu sääntely vastaisi myös rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:ssä säädettyä henkilön oikeutta saada rikosrekisteristä ote lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain mukaisiin tehtäviin. Rekisteröinnin hakija hakisi itse rekisteriotteen, jonka edellä mainittu yhteisö voisi pyytää vain nähtäväksi. Arkaluonteisia tietoja si-

sältävää otetta ei siten jätettäisi yhteisölle eikä yhteisölle voisi siten muodostua kielloista erillistä omaa rekisteriä. Rekisteriotteesta näkyisi vain kiellon valvonnan ja sääntelyn tavoitteiden kannalta merkitykselliset tiedot. Näiden seikkoja on pidetty tärkeänä sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta perustuslakivaliokunnan lausunnossa 9/2002 vp.

Eläintenpitokieltorekisteristä ehdotetaan annettavaksi myös tiettyä henkilöä koskeva ote, jos se on perusteltua eläinsuojelun toteuttamiseksi tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten. Säännös perustuu julkisuuslain 26 §:ään, joka oikeuttaa viranomaisen antamaan tietoja salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta, jos asiasta on laissa erikseen nimenomaan säädetty. Tiedonsaantioikeutta arkaluonteisista tiedosta on toisaalta tarkasteltava yksityisyyden suojan valossa. Eläintenpitokiellon sisältönä on kielto omistaa, pitää tai muuten vastata eläimen hyvinvoinnista. Eläintenpitokiellon toteutumista on useissa tapauksissa mahdoton valvoa, elleivät myös yksityiset tahot yleis- ja yksityiskohtaisissa perusteluissa mainituissa hyväksyttävissä tapauksissa saisi tietoja kielloista rekisteristä. Kyse olisi yksittäistapauksellisesta, viranomaisen lakiin perustuvan harkintavallan käytöstä. Ehdotettu tiedonsaantioikeus ei olisi ongelmallinen perustuslain 10 §:n 1 momentin yksityisyyden suojan kannalta.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus, että jalostusyhteisöllä olisi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa eläinsuojelusta vastaaville viranomaisille, jos se sille esitetyn hakemuksen ja hakijaa koskevan otteen perusteella havaitsee, että hakija ei toiminnassaan noudata eläintenpitokieltoa. Ehdotusta on tarkasteltava yksityisyyden suojaa koskevan perustuslain 10 §:n kannalta. Eläintenpitokiellon rikkominen on rangaistava teko. Ehdotusta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon, että eläintenpitokieltoa koskeva päätös on oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuutta koskevien säädösten perusteella tuomioistuimissa julkinen ja että kansalaiset voivat jo nykyään niiden perusteella tehdä ilmoituksen eläinsuojeluviranomaisille. Tässä valossa ehdotettu oikeus tietojen ilmoittamiseen olisi eläinsuojelun tehostamisen vuoksi hyväksyttävää eikä rajoittaisi yksityi-

syyden suojaa enempää kuin eläinsuojelun valvonnan tehostamiseksi on tarpeellista.

Lakien hyväksymiselle ei ole perustuslaista johtuvia esteitä ja ne voidaan hyväksyä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväiksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 15, 23 ja 24 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 15 § laissa 563/1998, 23 § laeissa 563/1998, 875/2001 ja
 1431/2006 sekä 24 § laissa 650/2004, sekä
lisätään 17 lukuun uusi 14 a, 23 a ja 23 b § seuraavasti:

23 §

17 luku

*Eläintenpitokielto***Rikoksista yleistä järjestystä vastaan**

14 a §

Törkeä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikoksessa

- 1) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla,
 - 2) rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä tai
 - 3) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä
- ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava *törkeästä eläinsuojelurikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

15 §

Lievä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikosentehtäjä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lieväästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan nojalla. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

Eläintenpitokieltoon määrätty ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Kielto voi koskea määrättyjä eläinlajeja tai eläimiä yleensä. Tuomioistuin voi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä.

sä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista.

Eläintenpitokielto voidaan määrätä vähintään yhden vuoden määräajaksi tai pysyväksi. Eläintenpitokielto voidaan määrätä pysyväksi, jos

1) kieltoon määrättävä on syylistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen,

2) kieltoon määrättävälle on aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräaikainen eläintenpitokielto, tai

3) kieltoon määrättävän terveydentila on heikko

ja häntä on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokieltoa on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin kuitenkin 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kieltää eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, eläintenpitokielto ei koske tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä.

23 a §

Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä, on tuomittava valtiolle menetetyiksi. Myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet on tuomittava valtiolle menetetyiksi. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleiden eläinten asemesta on toissijaisesti tuomittava menetetyksi niiden arvo siltä, joka on syylistynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Mainittuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan 10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. Arvon menettämiseen sovelletaan lisäksi 10 luvun 10 §:ää. Muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan, mitä 10 luvussa säädetään.

Tuomioistuin voi määrätä, että asianosaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitetut eläimet. Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet korvauksetta itselleen. Tuomiossa on asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaa.

Eläimen tuomitsemista valtiolle menetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin varaa 3 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen taikka jos siihen on muuten erityisen painavia syitä, tuomioistuimen on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen 3 momentissa tarkoitettua määräajan päättymistä taikka ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

23 b §

Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus

Uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä käytetty raha ja rahanarvoinen esine on tuomittava menetetyksi valtiolle. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen, törkeään eläinsuojelurikokseen, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuol-

lisiveellisyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

eläinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 50 §:n 3 momentti, 53 §, 54 §:n 1 momentti sekä 55 ja 57 §,

sellaisina kuin ne ovat, 50 §:n 3 momentti ja 57 § laissa 891/2001, 53 § laissa 594/1998, 54 §:n 1 momentti laissa 1430/2006 sekä 55 § laeissa 594/1998 ja 387/2010, seuraavasti:

50 §

Virka-apu

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua poliisilaitokselle eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.

54 §

Eläinsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
1) kohtelee eläintä 3—6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,

2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,

3) suorittaa vastoin 7 tai 9—11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettujen toimenpiteen tai

4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti, on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläinsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä.

Jos henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tai muutoksenhakutuomioistuin kieltää henkilölle määrätyn kiellon täytäntöönpanon, tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisusta Oikeusrekisterikeskukselle. Tuomioistuimen velvollisuudesta tehdä ilmoitus merkitsemällä ratkaisusta tieto oikeushallinnon valtakun-

nallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätös- ilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkin tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372 /2010) ja sen nojalla säädetään.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 a §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

3.**Laki****sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1206/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

2 §

Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus

ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 a §:n 4 momentissa.

Eläinsuojelurikokseen liittyvän eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskevan

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

4.**Laki****eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 40 §:n 2 momentti seuraavasti:

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

5.

Laki**koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koe-eläintoiminnasta annetun lain (62/2006) 38 §:n 2 momentti seuraavasti:

38 §	Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.
<i>Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset</i>	

----- Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

6.

Laki**luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 18 §, sellaisena kuin se on laissa 364/2010, seuraavasti:

18 §	edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.
<i>Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa</i>	

Eläinten hyvinvoinnin tuen ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukaisen tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu jostain rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea

ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimassaoloajan päättymiseen saakka.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

7.

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 16 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1446/2006, seuraavasti:

16 §

Yleiset alentamisperusteet

Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aika-

na asianomainen viranomainen on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoajalta eikä teko vuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

8.

Laki**eläintenpitokieltorekisteristä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Eläintenpitokieltorekisteri ja sen käyttötarkoitus

Oikeusrekisterikeskus pitää sille välitettyjen tuomioistuinten ilmoitusten perusteella valtakunnallista rekisteriä tuomioistuinten rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 §:n nojalla määräämistä eläintenpitokielloista.

Eläintenpitokieltorekisteriä pidetään eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa muuta säädetä, tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja henkilötietojen muuhun käsittelyyn, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

3 §

Rekisterin tietosisältö

Rekisteriin talletetaan eläintenpitokieltoon määrätyn henkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä tiedot kiellon antaneesta tuomioistuimesta, päätöksen antamisajankohdasta ja muista päätöksen yksilöintitiedoista sekä kiellon sisällöstä, kestosta ja muusta voimassaolosta tuomioistuimen ratkaisustaan antaman ilmoituksen perusteella.

4 §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla

Rekisteriin talletetuista tiedoista saa salassapitosäännösten estämättä antaa tietoja:

1) eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi kiellon valvonnasta huolehtiville eläinsuojelulain (247/1996) 34, 34 a ja 35—37 §:ssä mainituille viranomaisille;

2) poliisille eläinsuojelurikoksen esitutkintaa ja yleiselle syyttäjälle eläinsuojelurikosta koskevaa esitutkintaa, syytettä, syyteharkintaa tai eläintenpitokieltovaatimuksen esittämistä varten;

3) yleiselle tuomioistuimelle eläinsuojelurikosasian ja eläintenpitokieltoa koskevan vaatimuksen käsittelyyn;

4) maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettuun tietojärjestelmään tallettavaksi ja käytettäväksi sellaisten maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitoa varten, joissa eläintenpitokielto laissa erikseen säädettyissä tapauksissa on otettava tai voidaan ottaa huomioon.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tiedot 1—2 momentissa tarkoitetuille viranomaisille toimitetaan maksutta.

5 §

Tietojen luovuttaminen rekisteriotteella

Eläintenpitokieltorekisteristä voidaan antaa ote, jos sen saaminen on perusteltua eläinsuojelun toteuttamiseksi tai muuta hyväksyt-

tävää tarkoitusta varten. Henkilöllä on oikeus saada itseään koskeva ote 6 §:ssä säädettyissä tapauksissa.

Otteeseen merkitään 3 §:ssä mainitut tiedot tai merkintä siitä, ettei henkilöllä ole voimassa olevaa eläintenpitokieltoa. Otteeseen on merkittävä tarkoitus, jota varten se annetaan.

Edellä 1—2 momentissa tarkoitettujen otteen maksullisuudesta säädetään valtion maksupöytäkirjoissa (150/1992) ja mainitun lain 8 §:n nojalla oikeusministeriön asetuksella.

Rekisteröidyn tarkastusoikeudesta säädetään henkilötietolaissa.

6 §

Oikeus pyytää rekisteriotteen esittämistä

Jalostusyhteisö, joka kirjaa eläimiä kanta-kirjaan tai muuhun jalostusrekisteriin, voi eläinsuojelun toteuttamiseksi pyytää kirjaimisen hakijaa esittämään mainitulle yhteisölle nähtäväksi hakijaa koskevan otteen eläintenpitokielto rekisteristä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla jalostusyhteisöllä on salassapitovelvollisuuden esittämättä oikeus ilmoittaa eläinsuojelusta vastaaville viranomaisille, jos se sille esitetyn hakemuksen ja hakijaa koskevan otteen perusteella havaitsee, että hakija ei toiminnassaan noudata eläintenpitokieltoa.

7 §

Tietojen poistaminen rekisteristä

Eläintenpitokielto rekisteriin talletetut tiedot on poistettava rekisteristä, jos eläintenpitokieltoa koskeva päätös on muutoksenhaun johdosta kumottu tai kun kiello on päättynyt. Tiedot siirretään kuitenkin Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämään arkistohakemistoon. Arkistohakemistosta tietoja saa luovuttaa 4 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille.

Tiedot on poistettava arkistohakemistosta viimeistään viiden vuoden kuluttua eläintenpitokiellon päättymisestä.

Kun tiedot 1 momentin mukaisesti poistetaan eläintenpitokielto rekisteristä, vastaavat tiedot on poistettava maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9 §

Siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaantuloa määrättyihin eläintenpitokieltoihin, jotka ovat voimassa lain voimaan tullessa, sovelletaan tämän lain säännöksiä.

9.

Laki**viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 28 kohta, sellaisena kuin se on laissa 374/2010, seuraavasti:

24 §

Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

 28) hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tu-

levaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy; salassa pidettäviä ovat myös rikosrekisteriin, sakkorekisteriin, oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään sekä eläintenpitokieltorekisteriin talletetut tiedot;

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

Naantalissa 24 päivänä kesäkuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 15, 23 ja 24 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 15 § laissa 563/1998, 23 § laeissa 563/1998, 875/2001 ja
 1431/2006 sekä 24 § laissa 650/2004, sekä
lisätään 17 lukuun uusi 14 a, 23 a ja 23 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

14 a §

(uusi)

Törkeä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikoksessa

1) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla,

2) rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä tai

3) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä

*ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava **törkeästä eläinsuojelurikoksesta** vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.*

15 §

15 §

Lievä eläinsuojelurikos

Lievä eläinsuojelurikos

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan *laatu* tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan *vähäisyys* tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava *lievästä eläinsuojelurikoksesta* sakkoon.

23 §

Seuraamuksia koskevia säännöksiä

Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita menettäneeksi oikeutensa pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Kielto voi koskea määrättyjen eläinlajien pitämistä tai eläinten pitämistä yleensä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Valtiolle menetetyksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitettut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää eläintenpitokieltoon määrättävä. Jos menettämisseuraamus kohdistuu myös eläimiin, jotka eivät olleet rikoksen kohteena ja tällaisten eläinten määrittäminen päätöksessä on mahdollista, tuomioistuimen tulee määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianomaiselle on varattava tilaisuus itse myydä tai luovuttaa tällaiset eläimet. Jos eläintenpitokieltoon määrättävä pitää toisen kokonaan tai osaksi omistamia eläimiä, tälle on ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava tilaisuus noutaa eläimet itselleen.

Valtiolle menetetyksi on tuomittava uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä käytetty raha ja rahanarvoinen esine. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan nojalla. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

Eläintenpitokieltoon määrätty ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Kielto voi koskea määrättyjä eläinlajeja tai eläimiä yleensä. Tuomioistuin voi kuitenkin erityisesti syistä määrätä, että tuomittu saa edelleen omistaa kokonaan tai osaksi eläimiä, jotka eivät ole rikoksen kohteena ja jotka ovat hänen omistuksessaan päätöstä tehtäessä, jos niiden määrittäminen päätöksessä on mahdollista.

Eläintenpitokielto voidaan määrätä vähintään yhden vuoden määräajaksi tai pysyväksi. Eläintenpitokielto voidaan määrätä pysyväksi, jos

1) kieltoon määrättävä on syylistynyt törkeään eläinsuojelurikokseen,

2) kieltoon määrättävälle on aiemmin lainvoimaisesti tuomittu määräraikainen eläintenpitokielto, tai

3) kieltoon määrättävän terveydentila on heikko

ja häntä on pidettävä pysyvästi kykenemättömänä tai soveltumattomana omistamaan, pitämään tai hoitamaan eläimiä taikka muuten vastaamaan niiden hyvinvoinnista.

Eläintenpitokieltä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin kuitenkin 23 a §:n 4 momentin mukaisesti kieltää eläinten valtiolle menettämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon, eläintenpitokiello ei koske tuomioistuimen määräyksen mukaisesti pidettyjä eläimiä.

Uusi, ks. 17 luvun 23 § 2 mom.

23 a §

Eläinsuojelurikokseen liittyvä menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää tai jotka omistaa eläintenpitokieltoon määrättävä, on tuomittava valtiolle menetetyksi. Myös eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleet eläimet on tuomittava valtiolle menetetyksi. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittavat eläimet ovat. Eläintenpitokiellon rikkomisen kohteena olleiden eläinten asemesta on toissijaisesti tuomittava menetetyksi niiden arvo siltä, joka on syyllystynyt eläintenpitokiellon rikkomiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu menettämisseuraamus tuomitaan syyttäjän vaatimuksesta. Mainittuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan 10 luvun 1 §:ää ja 11 §:n 3 momenttia. Arvon menettämiseen sovelletaan lisäksi 10 luvun 10 §:ää. Muihin kuin 1 momentissa mainittuihin menettämisseuraamuksiin sovelletaan, mitä 10 luvussa säädetään.

Tuomioistuin voi määrätä, että asianosaiselle varataan tilaisuus itse myydä tai muuten luovuttaa omistamansa kiellossa tarkoitetut eläimet. Jos menettämisseuraamus kohdistuu eläimiin, jotka omistaa kokonaan tai osaksi muu kuin eläintenpitokieltoon määrätty, tälle voidaan varata tilaisuus noutaa eläimet korvauksetta itselleen. Tuomiossa on asetettava määräaika, jonka kuluessa eläimet on luovutettava tai noudettava. Jos eläimet noudetaan tai luovutetaan tuomion mukaisesti, menettämisseuraamus raukeaa.

Eläimen tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Jos tuomioistuin varaa 3 momentissa tarkoitetun tilaisuuden eläinten luovuttamiseen tai noutamiseen tai jos siihen on muuten erityisen pai-

navia syytä, tuomioistuimen on määrättävä, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön ennen 3 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä taikka ennen kuin asiasta toisin määrätään tai menettämisseuraamus on muutoin pantavissa täytäntöön.

Uusi, ks. 17 luvun 23 § 3 mom.

23 b §

Uhkapeliin liittyvä menettämisseuraamus

Uhkapelipankki ja muu järjestetyssä uhkapelissä käytetty raha ja rahanarvoinen esine on tuomittava menetetyksi valtiolle. Menettämisseuraamus tuomitaan siitä riippumatta, kenen omaisuutta menetetyksi tuomittava omaisuus oli. Muutoin on noudatettava, mitä 10 luvussa säädetään.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, eläinsuojelurikokseen, *törkeään eläinsuojelurikokseen*, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämiseen, törkeään sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämiseen, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoon ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .*

2.

Laki**eläinsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 50 §:n 3 momentti, 53 §, 54 §:n 1 momentti sekä 55 ja 57 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 50 §:n 3 momentti ja 57 § laissa 891/2001, 53 § laissa 594/1998, 54 §:n 1 momentti laissa 1430/2006 sekä 55 § laeissa 594/1998 ja 387/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 §

50 §

Virka-apu

Virka-apu

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua *ulosottomiehelle* eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa annettava virka-apua *poliisilaitokselle* eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

53 §

53 §

Eläinräikkäys

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lievästi eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.

54 §

54 §

Eläinsuojelurikkomus

Eläinsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
 1) kohtelee eläintä 3—6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,
 2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,
 3) suorittaa vastoin 7 tai 9—11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettujen toimenpiteen tai
 4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti,
 on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa ran-

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta
 1) kohtelee eläintä 3—6, 8, 32 tai 33 §:n taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,
 2) käyttää sellaista 12 §:ssä tarkoitettua välinettä, laitetta tai ainetta, jonka käyttö on kielletty,
 3) suorittaa vastoin 7 tai 9—11 §:n säännöksiä niissä tarkoitettujen toimenpiteen tai
 4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen 28 §:ssä mainitun kiellon vastaisesti,
 on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankaram-

gaistusta, eläinsuojelurikkomuksesta sakkoon.

paa rangaistusta, eläinsuojelurikkomuksesta sakkoon.

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momentissa.

Jos henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisusta Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tuomioistuimen velvollisuudesta tehdä ilmoitus merkitsemällä ratkaisusta tieto oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi Elintarviketurvallisuusvirastolle säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) ja sen nojalla säädetään.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläintenpitokiellon määräämisen yhteydessä tuomittavasta eläimeen kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa.

Eläintenpitokiellon rikkomisen johdosta tuomittavan eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen osalta on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvun 1 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 ja 3 momentissa ja 11 §:n 3 momentissa säädetään.

Muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään.

55 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä.

Jos henkilölle on määrätty eläintenpitokielto tai muutoksenhakutuomioistuin kieltää henkilölle määrätyn kiellon täytäntöönpanon, tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisusta Oikeusrekisterikeskukselle. Tuomioistuimen velvollisuudesta tehdä ilmoitus merkitsemällä ratkaisusta tieto oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) ja sen nojalla säädetään.

57 §

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 a §:ssä.

_____ päivä
Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 20 . _____

3.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1206/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

2 §

2 §

*Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus**Seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus*

(uusi)

Eläinsuojelurikokseen liittyvän eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskevan ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 a §:n 4 momentissa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

4.

Laki**eläinten kuljetuksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 40 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lievää eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

Ehdotus

40 §

Rangaistussäännöksiä koskevat viittaussäännökset

 Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 _____ .

5.

Laki**koe-eläintoiminnasta annetun lain 38 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koe-eläintoiminnasta annetun lain (62/2006) 38 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistuksia koskevat viittaussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta ja lieväs-
tä eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain
17 luvun 14 ja 15 §:ssä.

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta sääde-
tään rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a ja
15 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

6.

Laki**luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 18 §, sellaisena kuin se on laissa 364/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä eräissä tilanteissa

Eläinten hyvinvoinnin tuen ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukaisen tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu jostain rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukai-

Eläinten hyvinvoinnin tuen ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukaisen tuen maksatus on keskeytettävä, jos tuen saajan maatilalla on tehty tuotantoeläimiä koskeva valvonta tai muu valvonta, jonka seurauksena on aloitettu eläinsuojeluviranomaisen aloitteesta rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaista rikosta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaista rikkomusta koskeva syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu jostain rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta eikä tuen saajaa tai edellä tarkoitettua perheenjäsentä ole samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siltä kalenterivuodelta, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta.

Jos tuen saaja tai tämän kanssa yritystoimintaa harjoittava perheenjäsen on tuomittu rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukai-

sesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimassaoloajan päättymiseen saakka.

sesta rikoksesta tai eläinsuojelulain 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, eläinten hyvinvoinnin tuki ja alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristötuen erityistukisopimuksen mukainen tuki on perittävä takaisin tai tukea ei makseta siitä kalenterivuodesta alkaen, jonka aikana teko on valvonnassa todettu ja jonka seurauksena on aloitettu 1 momentissa tarkoitettu syyteharkinta, eläintenpitokiellon voimassaoloajan päättymiseen saakka.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

7.

Laki**maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 16 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1446/2006, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 luku

4 luku

Tukien alentaminen ja epääminen**Tukien alentaminen ja epääminen**

16 §

16 §

*Yleiset alentamisperusteet**Yleiset alentamisperusteet*

Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomaisena on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoaikalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu rikoslain (39/1889) 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesta rikoksesta taikka hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläinsuojelulain (594/1998) 54 §:n mukaisesta rikkomuksesta sekä samalla määrätty rikoslain 17 luvun 23 §:n mukaiseen eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei myönnetä eikä mahdollisesti myönnettyä tukea makseta siltä tukivuodelta, jonka aikana asianomainen viranomaisena on todennut tuomioon johtaneen teon. Jos hakija tai hänen perheyrityksensä jäsen on tuomittu eläintenpitokieltoon, kotieläintalouden tukea ei makseta eläintenpitokieltoaikalta eikä tekovuoden ja lainvoimaisen tuomion antamisen väliseltä ajalta. Kotieläintalouden tukien maksatus on kyseisen eläinlajin tukien osalta keskeytettävä, kun asiassa on aloitettu syyteharkinta.

Tämä laki tulee voimaan päivänäkuuta
 20 .

9.

Laki**viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 28 kohta, sellaisena kuin se on laissa 374/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

24 §

Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat

Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

28) hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta, vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy; salassa pidettäviä ovat myös rikosrekisteriin, sakkorekisteriin *sekä* oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään talletetut tiedot;

28) hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy; salassa pidettäviä ovat myös rikosrekisteriin, sakkorekisteriin, oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään *sekä eläintenpitokieltorekisteriin* talletetut tiedot;

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .